

# Ewaluacja Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność

Lokalna Grupa Działania  
*„Bractwo Kuźnic”*



  
SOCJOMETR

Kraków 2022



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

## 1. Streszczenie najważniejszych wyników badania

1. Wykonane przez LGD „Bractwo Kuźnic” analizy oraz konsultacje ze społecznością lokalną pozwoliły na opracowanie listy problemów, które w kolejnym etapie posłużyły do sformułowania celów ogólnych i celów szczegółowych strategii. Pierwszy cel ogólny nazwano: **Wysoka jakość życia budowana na integracji mieszkańców, swobodnym dostępie do usług społecznych i poczuciu bezpieczeństwa**. W jego ramach wyznaczono cztery cele szczegółowe: wzrost atrakcyjności, funkcjonalności i dostępności przestrzeni oraz miejsc aktywności i integracji mieszkańców; pogłębienie relacji łączących mieszkańców; wzrost kompetencji mieszkańców umożliwiającym radzenie sobie w zmieniającym się świecie; wzrost kompetencji podmiotów lokalnych w zakresie zapewniania bezpieczeństwa na obszarze LGD. Drugi cel to **zachowanie, wzbogacanie i wykorzystywanie na cele społeczne i ekonomiczne dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego gmin obszaru LGD Bractwo Kuźnic**. W jego ramach ustalono dwa cele szczegółowe „wysoki poziom wiedzy i zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczo-kulturalnego LGD” oraz „stworzenie w oparciu o zasoby przyrodnicze i tradycje obszaru oferty spędzania czasu wolnego, w tym o znaczeniu edukacyjnym, kulturalnym i turystycznym”. Trzeci cel to **wzrost liczby i siły firm lokalnych oraz podwyższenie jakości rynku pracy dla mieszkańców LGD Bractwo Kuźnic**. W jego ramach zaplanowano dwa cele szczegółowe: „wzrost poziomu dostępności do udogodnień ułatwiających zakładanie i rozwój firm lokalnych” oraz „wzrost poziomu współpracy lokalnych podmiotów na rzecz rozwoju gospodarki i rynku pracy”.
2. W latach 2016-2021 ogłoszono łącznie 19 naborów. W przypadku działań z zakresu podejmowania działalności gospodarczej ogłoszono sześć naborów (dwa w 2017, po jednym w 2018, 2019, 2020 i 2021), a z rozwijania działalności gospodarczej trzy (dwa w 2017 i jeden w 2019). Ogłoszono po cztery nabory na budowę/przebudowę



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej (jeden w 2016, trzy w 2017) oraz zadania z zakresu dziedzictwa lokalnego (jeden w 2016 i 2018 oraz dwa w 2019, w tym jeden uzupełniający). Przedsięwzięcia z zakresu promowania obszaru objętego LSR (w tym produktów lub usług lokalnych) miały trzy nabory (jeden w 2018 i dwa w 2019) i taka sama ilość dotyczyła wzmocnienia kapitału społecznego poprzez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych (jeden w 2020 i dwa w 2021).

3. LGD „Bractwo Kuźnic” czterokrotnie otrzymało dodatkowe środki finansowe, w tym 2 bonusy finansowe (480 tysięcy w 2019 roku, 660 tysięcy i ok. 435 tysięcy w 2020 roku oraz 770 tysięcy w 2021 roku). Dzięki temu udało się zrealizować dodatkowe operacje. Wykraczały one poza pierwotne założenia Strategii, co wpłynęło znów na konieczność aktualizacji planu i zwiększyło kwoty oraz wartości docelowe wybranych wskaźników.
4. Wskaźniki w przypadku pierwszego celu ogólnego (Wysoka jakość życia budowana na integracji mieszkańców, swobodnym dostępie do usług społecznych i poczuciu bezpieczeństwa) zostały już w zdecydowanej większości osiągnięte. Udało się zrealizować wszystkie przedsięwzięcia dotyczące nowych i przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz projekty z zakresu konserwacji lub restauracji zabytków. Wsparto podmioty w ramach operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego, a także zrealizowano zaplanowane operacje polegające na utworzeniu lub modernizacji obiektów użyteczności publicznej. Zorganizowano również wszystkie wydarzenia kulturalno i rekreacyjno-sportowe. Spośród działań aktywizacyjnych realizowanych w ramach LGD udało się zorganizować zaplanowane szkolenia dla pracowników i organów LGD, indywidualne doradztwo, szkolenia ukierunkowane na doskonalenie kompetencji dla grup defaworyzowanych oraz szkolenia dla podmiotów lokalnych w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na obszarze LGD. Do realizacji pozostaje 1 wskaźnik (z 10) spotkań adresowanych



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

do mieszkańców dotyczący wzrostu kompetencji umożliwiających radzenie sobie w zmieniającym się świecie.

5. Realizacja drugiego celu głównego (Zachowanie, wzbogacanie i wykorzystywanie na cele społeczne i ekonomiczne dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego gmin obszaru LGD „Bractwo Kuźnic”) również przebiega zgodnie z oczekiwaniami. Zrealizowano dwa projekty współpracy (trzeci jest w zaawansowanym stadium planowania), operacje promującą obszar LGD „Bractwo Kuźnic”, zaplanowane wydarzenia organizowane przez NGO oraz konferencję z udziałem przedstawicieli LGD. Udało się także wykonać działania z przedsięwzięcia zatytułowanego „Puzzle Bractwa Kuźnic - integracja produktów i usług w spójną ofertę spędzania czasu wolnego”.
6. W przypadku trzeciego celu głównego sytuacja była nieco bardziej skomplikowana, gdyż na przestrzeni lat zwiększano wskaźniki. Zainteresowanie beneficjentów operacjami jest jednak na tyle duże, że nie ma większych obaw co do sukcesu w realizacji. W momencie przeprowadzania ewaluacji zrealizowanych było 14 z 24 zaplanowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa oraz 9 z 12 operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa. W przypadku szkoleń i spotkań informacyjno-konsultacyjnych wskaźnik przekroczył natomiast stan docelowy.
7. LGD „Bractwo Kuźnic” w analizowanym okresie zrealizowało dwa projekty współpracy. Pierwszy z nich to „Wielkie granie i odkrywanie - Zasoby Obszaru Naszym Atrybutem Rozwoju” (ZONAR). Jego celem było wypromowanie zasobów obszaru i integracja lokalnych społeczności, a najważniejszym efektem stała się opracowana wspólnie z mieszkańcami autorska gra ZONAR, którą aktualnie można wypożyczyć w partnerskich gminnych bibliotekach publicznych. Drugi projekt współpracy „Od dziedzictwa do bogactwa” (ODDO) miał międzynarodowy charakter. Głównym celem tej operacji była promocja zasobów współpracujących regionów i wspieranie rozwoju lokalnego. W ramach działań wydano publikacje,



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

gadżety, gry, mapy, a także odbyto warsztaty. Do czasu zakończenia procesu wdrażania ocenianej LSR planowana jest realizacja jeszcze jednego projektu współpracy, którego założenia należy ocenić jako niezwykle ambitne. Projekt skupiać się ma na promocji obszaru i w wyniku jego realizacji powstanie 7 miejsc odpoczynku dla rowerzystów.

8. Skuteczność działania biura LGD w ramach animacji, doradztwa i promocji należy określić jako bardzo wysoką. Świadczyć o tym może między innymi spore zainteresowanie zarówno naborami, jak i wydarzeniami promowanymi przez LGD wśród mieszkańców obszaru działania LGD.
9. Ankietowani beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność biura LGD w aspekcie informowania o możliwości pozyskania środków (w ankiecie żaden z badanych beneficjentów nie ocenił negatywnie LGD w tym temacie). Zdecydowana większość respondentów korzystała również z szerokiego zakresu wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku. O tym jak dobrze oceniana jest potrzeba funkcjonowania i sama działalność LGD najlepiej świadczy fakt, iż żaden z badanych beneficjentów nie wykluczył zabiegania o ponowne wsparcie ze strony LGD w przyszłości (gdyby pojawiła się taka możliwość).
10. Ankiety przeprowadzone na potrzeby niniejszego raportu pokazują, że sami mieszkańcy gmin obszaru LGD wiedzą, iż korzystają z infrastruktury, która powstała dzięki LGD „Bractwo Kuźnic”, a także brali udział w lokalnych imprezach dofinansowywanych przez to stowarzyszenie oraz szkoleniach i spotkaniach. Zbudowana między innymi w ten sposób marka daje dobre perspektywy na przyszłość.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

## 2. Spis treści

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania .....	2
2. Spis treści .....	6
3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji .....	7
4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania .....	10
5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją .....	11
5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia .....	11
5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR .....	23
5.3. Projekty współpracy .....	34
5.4. Działalność Biura LGD .....	35
5.5. Zmiany na obszarze objętym LSR w ocenie członków lokalnej społeczności .....	45
6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze .....	52
6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR .....	52
6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny .....	52
6.3. Przedsiębiorczość .....	53
6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe .....	54
6.5. Grupy defaworyzowane .....	54
6.6. Innowacyjność .....	55
6.7. Projekty współpracy .....	56
6.8. Ocena funkcjonowania LGD .....	56
6.9. Ocena procesu wdrażania .....	57
6.10. Wartość dodana podejścia LEADER .....	58
7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje .....	59
8. Spis tabel i wykresów .....	61
9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania .....	63
Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD „Bractwo Kuźnic” .....	63
Ankieta dla beneficjentów LGD „Bractwo Kuźnic” .....	67



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

### **3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji**

Raport jest efektem badania ewaluacyjnego przeprowadzonego przez Fundację Socjometr. Przedmiotem badania była ewaluacja procesu wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność prowadzonego przez Lokalną Grupę Działania „Bractwo Kuźnic” w okresie programowania Unii Europejskiej 2014-2020.

Fundacja Socjometr jest niezależnym podmiotem specjalizującym się w badaniach społecznych, który spełnia wymogi stawiane ewaluatorom zewnętrznym określone w Wytycznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Głównym celem badania ewaluacyjnego było zgromadzenie szerokiego zestawu danych, które pozwalają na wszechstronną ocenę całego procesu przygotowania i wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Kluczową kwestią jest tu z całą pewnością odpowiedź na pytanie czy oceniany dokument strategiczny trafnie diagnozował potrzeby mieszkańców obszaru LGD oraz jego potencjał rozwojowy. Na tej podstawie możliwe jest formułowanie wniosków na temat zakresu ewentualnego wpływu Lokalnej Grupy Działania na rozwój lokalnej społeczności.

Szczegółowe cele badania zostały sformułowane na podstawie wspomnianych powyżej Wytycznych wydanych w 2017 roku przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Skupiały się one w kilku obszarach tematycznych, w ramach których postawiono pytania badawcze.

Obszary badań oraz przypisane do nich pytania badawcze:

1. Ocena wpływu na główny cel LSR
  - a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

- a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
  - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
  - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
  - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
  - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
  - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
  - b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
  - c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
6. Innowacyjność
  - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
  - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
7. Projekty współpracy
  - a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
  - b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
8. Ocena funkcjonowania LGD
  - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
  - b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
  - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Ocena procesu wdrażania





*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

- a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

#### 10. Wartość dodana podejścia LEADER

- a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Szczegółowe obszary działań poddane ocenie:

1. Działalność biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa dla wnioskodawców (rzeczywistych i potencjalnych) oraz beneficjentów.
2. Realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, wymiana informacji z mieszkańcami obszaru oraz jakość podejmowanych działań komunikacyjnych.
3. Realizacja rzeczowo-finansowa Lokalnej Strategii Rozwoju.
4. Funkcjonowanie organów LGD.
5. Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz włączenia społecznego (w szczególności wsparcie udzielone przedstawicielom grupy defaworyzowanej).
6. Działania LGD w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki i dziedzictwa kulturowego.
7. Promowanie innowacyjności na obszarze objętym LSR.
8. Realizacja projektów współpracy.



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

#### 4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone w pierwszej połowie 2022 roku. W jego ramach poddano analizie dwie grupy danych:

1. Dane zastane, w tym:
  - a. dane ze statystyk publicznych,
  - b. dane gromadzone przez Lokalną Grupę Działania w ramach monitoringu,
2. Dane wywołane, w tym:
  - a. dane zebrane za pomocą technik jakościowych,
  - b. dane zebrane za pomocą technik ilościowych.

Dane pochodzące ze statystyk publicznych dostarczyły wysoce obiektywnych informacji na temat zmian na obszarze LGD, które dokonały się w okresie realizacji ocenianej Strategii RLKS. Dane te dotyczyły między innymi zjawisk demograficznych, rynku pracy, lokalnej gospodarki oraz sytuacji społecznej. Wszystkie te dane zostały zaprezentowane w tabelach lub na wykresach. Szczegółowy wykaz ilustracji zawartych w raporcie, który umieszczony jest na jego końcu pozwala na szybkie zapoznanie się z zakresem poddanych analizie danych, które pochodziły z Głównego Urzędu Statystycznego.

Lokalne Grupy Działania gromadzą istotne dane na temat procesu wdrażania Strategii RLKS, które musiały być poddane analizie. Wśród tych danych należy wskazać w szczególności informacje o prowadzonych naborach, dane o postępie rzeczowo-finansowym, wskaźniki realizacji planu komunikacji oraz dane dotyczące doradztwa. Analiza tej kategorii danych zastanych pozwoliła na ocenę skuteczności działań prowadzonych przez LGD oraz wskazała, w których obszarach działalność LGD pokrywała się ze zmianami na obszarze objętym LSR sugerowanymi przez wyniki analizy danych pochodzących z GUS.

Reprezentanci Fundacji Socjometr przeprowadzili również badania jakościowe. Obejmowały one wywiady z pracownikami LGD oraz wywiady z przedstawicielami jego organów – Zarządu i organu decyzyjnego (Rady). Rozmowy te odegrały istotną rolę w procesie powstawania raportu. Pozwoliły one na pogłębienie wiedzy na temat przebiegu



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

procesu wdrażania LSR, rozpoznanie problemów pojawiających się w jego trakcie oraz sposobu reagowania na nie przez przedstawicieli Lokalnej Grupy Działania.

W ramach ewaluacji zewnętrznej zbierano także dane ilościowe. Przygotowano dwa kwestionariusze ankiety. Pierwszy z nich kierowany był do mieszkańców obszaru objętego Strategią RLKS, a druga do beneficjentów wsparcia osób i przedstawicieli organizacji, które realizowały operacje w ramach jej wdrażania. Zastosowano technikę CAWI (*computer-assisted web interview*), co oznacza, że ankieta przeprowadzona została za pomocą platformy internetowej. Za dystrybucję linka do ankiety odpowiedzialni byli pracownicy Lokalnej Grupy Działania.

## 5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją

### 5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia

W skład LGD „Bractwo Kuźnic” wchodzi 5 gmin wiejskich: Boronów, Kamienica Polska, Konopiska, Poczesna, Starcza. Cztery spośród nich przynależą administracyjnie do powiatu częstochowskiego, zaś jedna do powiatu lublinieckiego (Boronów). W niedalekiej odległości znajdują się duże aglomeracje miejskie Górnego Śląska, Kraków i Częstochowa, a także Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice-Pyrzowice. Łączna powierzchnia obszaru LGD „Bractwo Kuźnic” wynosi 262 km<sup>2</sup>, co stanowi 2,12% powierzchni całego województwa śląskiego. Gminy tworzące LGD wykazują spójność przestrzenną obszaru objętego LSR rozumianą w kontekście geograficznym z uwagi na położenie geograficzne na Wyżynie Śląsko-Krakowskiej.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”



Rysunek 1. Obszar LGD „Bractwo Kuźnic”.

W 2013 roku obszar zamieszkiwany był przez 35 326 mieszkańców. W kolejnych latach odnotowano niewielki spadek i w 2020 liczba mieszkańców wyniosła 35 185. Zdecydowanie największymi gminami pod względem liczby ludności są gminy Poczesna i Konopiska, zaś najmniejszą jest gmina Starcza. Szczegóły dotyczące liczby ludności pokazuje poniższa tabela.

Ludność w gminach wchodzących w skład LGD						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Boronów	3 341	3 370	3 395	3 408	3 436	3 449
Kamienica Polska	5 631	5 621	5 610	5 579	5 567	5 514
Konopiska	10 740	10 755	10 775	10 737	10 736	10 728
Poczesna	12 808	12 762	12 705	12 700	12 707	12 641
Starcza	2 820	2 820	2 824	2 829	2 829	2 853

Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Istotną kwestią są dochody gmin. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, czyli tzw. wskaźnik G, stanowiący podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wskaźnik G dla każdej gminy oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych (z tytułu podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego, podatku od środków transportowych, podatku od czynności cywilnoprawnych, podatku od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, wpływów z opłaty skarbowej, wpływów z opłaty eksploatacyjnej, udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych) za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Wskaźniki w gminach obszaru LGD w ostatnich latach wykazywały znaczącą tendencję rosnącą. Zdecydowanie najmniejszym dochodem ogólnym dysponuje gmina Starcza, a największym gmina Boronów. W 2022 roku wskaźniki w gminach wchodzących w skład LGD kształtują się w przedziale od 1 456,48 (Starcza) do 2 636,42 zł (Boronów). Warto dodać, że średnia na obszarze LGD wynosi w 2022 roku 2 131,2 zł, zaś dla kraju 2 122,33 zł. Szczegóły pokazuje poniższa tabela.

Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD								
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<b>Boronów</b>	1633,15	1619,03	1759,33	1986,86	1919,64	1599,20	2331,10	2636,42
<b>Kamienica Polska</b>	1566,19	1641,50	1735,30	1814,39	1881,19	2011,91	2137,24	2252,39
<b>Konopiska</b>	1213,45	1313,63	1358,11	1545,51	1611,09	1735,23	1895,14	2047,17
<b>Poczesna</b>	1493,30	1602,43	1735,87	1795,17	1907,82	2069,04	2192,63	2263,57
<b>Starcza</b>	964,60	1001,19	975,46	936,36	986,15	1125,56	1283,85	1456,48

Tabela 2. Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Daje się zaobserwować dość wyraźny wzrost wydatków gmin przynależących do LGD. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca w 2020 roku odnotowała gmina Boronów (5 945,75) i warto zauważyć, iż w porównaniu do 2015 roku nastąpił wzrost o 1 920,68. Najmniejsze wydatki odnotować można było w 2020 roku w gminie Konopiska (4 795,00), choć w porównaniu do 2015 roku tutaj również wzrost był duży (o 1 630,19).

Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Boronów	4 025,07	5 182,78	4 212,54	5 061,04	5 922,56	5 945,75
Kamienica Polska	3 348,22	3 137,46	3 306,34	3 660,52	4 568,08	5 241,17
Konopiska	3 164,81	3 377,12	3 881,01	4 401,30	4 785,22	4 795,00
Poczesna	3 738,34	3 213,41	3 710,22	4 127,38	5 275,75	4 937,76
Starcza	3 669,87	3 554,08	4 186,22	4 432,86	5 274,05	5 391,60

Tabela 3. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w złotychkach.

Sytuacja gmin wchodzących w skład LGD „Bractwo Kuźnic” na tle wszystkich śląskich gmin kształtuje się różnie w zależności od analizowanego wskaźnika. W przypadku kategorii analizującej dochody własne budżetu gminy wysokie miejsce zajmuje gmina Boronów (16), a w kategorii uwzględniającej środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów unijnych gmina Starcza (9). Biorąc pod uwagę wydatki budżetu gminy na jednego mieszkańca, najwyżej spośród gmin obszaru LGD uplasowała się gmina Boronów (19 pozycja), a zdecydowanie najniżej gmina Kamienica Polska (118). Bardzo przeciętnie wypadają lokaty w przypadku kategorii analizującej podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON, gdzie najwyżej uplasowała się gmina Kamienica Polska (64). Szczegóły pokazuje poniższa tabela.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Gmina	Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach w roku 2019			
	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca	Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów UE na 1 mieszkańca	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
Boronów	16	141	19	115
Kamienica Polska	101	74	118	64
Konopiska	71	92	94	89
Poczesna	39	17	51	68
Starcza	90	9	52	98

Tabela 4. Gminy wchodzące w skład LGD na tle innych gmin województwa śląskiego.

W LSR podkreślono fakt, iż liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD przekracza liczbę bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym w województwie śląskim. Wpływ na taki obraz sytuacji ma typowo wiejski charakter obszaru i usytuowanie w pobliżu Częstochowy, Lublińca i aglomeracji górnośląskiej. Ogólnie więc liczba pracujących w gminach wchodzących w skład LGD jest niewielka. Należy jednak zauważyć, że w latach 2015-2020 odnotowano wzrosty i w przypadku gminy Poczesna i Kamienica Polska były to wzrosty całkiem spore. W tym aspekcie warto także odnotować wzrost liczby pracujących kobiet w każdej z gmin, choć tylko w przypadku gminy Konopiska był on w omawianym okresie duży.

Gmina	Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Boronów	744	806	537	581	207	225
Kamienica Polska	1 180	1 376	835	996	345	380
Konopiska	1 275	1 570	713	827	562	743
Poczesna	2 496	2 903	1 520	1 926	976	977
Starcza	165	183	62	63	103	120

Tabela 5. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

We wszystkich gminach obszaru LGD odnotowano spadek udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności. W tym aspekcie warto zauważyć, że spadki były dość wysokie (najniższy w gminie Boronów - 1,9, a najwyższy w gminie Konopiska o 3,4). O pozytywnej sytuacji można też mówić w przypadku wskaźników dotyczących kobiet, gdzie wskaźniki również w latach 2015-2020 spadły w każdej z gmin, a największy spadek odnotowano w gminie Konopiska (o 3,7). Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Gmina	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Boronów	6,0	4,1	4,3	2,6	7,9	5,7
Kamienica Polska	7,1	4,0	6,6	3,6	7,7	4,4
Konopiska	6,9	3,5	6,1	3,0	7,6	3,9
Poczesna	6,3	3,1	5,6	2,5	7,1	3,8
Starcza	6,8	3,6	7,4	2,6	6,2	4,9

Tabela 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD.

W LSR zwrócono uwagę, że pewnym problemem jest mentalność mieszkańców i ich niska mobilność sprawiająca, że liczba podmiotów gospodarczych nie ulega większej zmianie. W latach 2015-2020 odnotowano jednak wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON (na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym). Największą ich liczbę odnaleźć można w gminach Kamienica Polska i Poczesna, zaś najniższą w gminie Boronów.



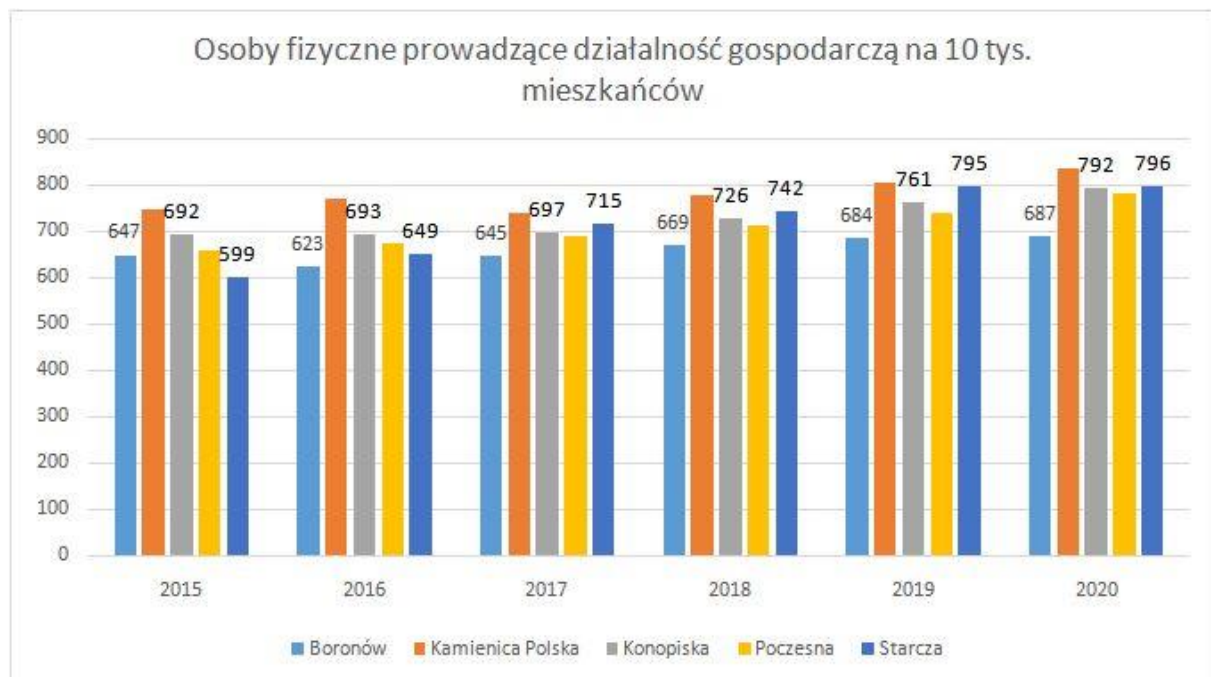


„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Boronów	1 182,2	1 161,8	1 211,1	1 287,1	1 323,3	1 356,6
Kamienica Polska	1 464,5	1 552,8	1 509,0	1 563,7	1 628,8	1 702,0
Konopiska	1 281,5	1 300,0	1 327,7	1 393,8	1 469,4	1 531,0
Poczesna	1 325,0	1 386,5	1 439,6	1 479,0	1 548,7	1 653,5
Starcza	1 078,8	1 179,5	1 296,8	1 332,2	1 425,3	1 446,7

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Wzrosła także liczba osób prowadzących działalność gospodarczą, choć ten wzrost w gminach obszaru LGD nie był dynamiczny. Wskaźniki w przypadku gmin Boronów i Kamienica Polska wzrosły zaledwie o odpowiednio 40 i 88. Najwyższy wzrost odnotowano natomiast w gminie Starcza - o 197. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.





*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

**Wykres 1. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.**

W przypadku przedsiębiorczości w LSR do szans obszaru zaliczono między innymi dostępność wolnych terenów pod inwestycje czy różnorodność branż i konkurencyjność lokalnych firm, ale równocześnie zwrócono uwagę na słabe uzbrojenie terenów wyznaczonych pod inwestycje, niedostateczne powiązanie z siecią transportową czy brak skutecznego kształtowania postaw przedsiębiorczych. Na terenie problemem były również deficyt podmiotów gospodarczych o wysokim potencjale innowacyjności, niski poziom integracji lokalnych podmiotów gospodarczych, ograniczona atrakcyjność lokalnego rynku pracy, niski poziom rozwoju publicznych i komercyjnych usług wspierających rozwój biznesu oraz słabe wykorzystanie potencjału przyrodniczego dla celów ekonomicznych.

W LSR stwierdzono, iż społeczność lokalną obszaru LGD charakteryzuje aktywność przejawiająca się w działalności sektora pozarządowego. Najwięcej organizacji występowało w gminach Konopiska i Poczesna. Na terenie LGD działają koła wędkarskie, pszczelarskie i organizacje promujące walory turystyczne czy dbające o ekologię i zrównoważony rozwój (np. Stowarzyszenie EKOPOCZESNA, Stowarzyszenie „Razem dla Wrzosowej”, Stowarzyszenie Miłośników Gminy Konopiska, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Boronowskiej). Istotną rolę odgrywają także kluby sportowe, ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich. W świetle LSR organizacje pozarządowe nierzadko napotykały się jednak z problemami, a wśród nich wymienić można niskie kompetencje organizacyjno-prawne, zarządcze czy komunikacyjne wśród członków, a także niewystarczające zasoby lokalowe. W kontekście problemów zwrócono też uwagę na brak powszechnego włączenia mieszkańców w aktywności społeczne i kulturalne czy deficyty w dostępie do miejsc umożliwiających rozwój społeczno-kulturalny. Słabym punktem uznano także niepełne dostosowanie skali i zakresu usług społecznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Diagnoza obszaru LGD pozwoliła na identyfikację grup defaworyzowanych, czyli osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, do których trzeba kierować działania związane z kształtowaniem i promocją postaw przedsiębiorczych, komercjalizacją usług oferty czasu



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

wolnego i rozwojem infrastruktury użyteczności publicznej. Zaliczono do nich cztery grupy osób:

1. bezrobotnych posiadających status osoby bezrobotnej,
2. młode osoby do 25 roku życia wchodzące na rynek pracy (absolwentów),
3. osoby 50+ (konieczność podtrzymywania aktywności zawodowej i społecznej),
4. osoby zależne (małe dzieci, niepełnosprawni) oraz ich opiekunów.

Należy podkreślić, że w LSR stwierdzono, iż struktura wiekowa ludności obszaru LGD budzi obawy, gdyż społeczeństwo jest starsze niż średnia krajowa. Prognozy dotyczące liczby ludności i przyrostu naturalnego nie napawały optymizmem. Zgodnie z tendencją ogólnopolską w latach 2015-2020 wzrastała liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w każdej z gmin. Niepokojąca jest tendencja spadkowa ludności w wieku produkcyjnym (w gminie Konopiska o 317, a w gminie Poczesna o 544). W przypadku ludności w wieku przedprodukcyjnym pozytywny jest wzrost w gminie Boronów i Konopiska, choć należy podkreślić, iż nie był on specjalnie duży (odpowiednio o 68 i 29). Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Gmina	Ludność gmin w wieku:					
	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Boronów	575	643	2 174	2 123	592	683
Kamienica Polska	929	882	3 496	3 255	1 206	1 377
Konopiska	1 809	1 838	6 875	6 558	2 056	2 332
Poczesna	2 127	2 109	8 249	7 705	2 432	2 827
Starcza	532	505	1 752	1 735	536	613

Tabela 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Dodatnie saldo migracji zaliczane było w LSR do mocnych stron obszaru LGD. W latach 2015-2020 tendencja się utrzymywała (z małymi wyjątkami). Najlepsze wyniki pod tym względem dało się zaobserwować w gminie Konopiska.

<b>Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD</b>					
<b>Nazwa gminy/rok</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>
Boronów	8	-2	9	3	12
Kamienica Polska	3	9	-16	3	3
Konopiska	37	18	5	43	39
Poczesna	11	25	27	33	5
Starcza	17	15	14	0	29

Tabela 9. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD.

W gminach obszaru LGD w latach 2015-2020 następował spadek beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Należy jednak zauważyć, że w 2020 roku poza gminą Boronów w każdej z pozostałych wskaźniki były dość wysokie, a dodatkowo w gminach Konopiska i Poczesna wskaźniki były wyższe niż średnia dla województwa śląskiego. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej mieszkańcom obszaru LGD są: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa.

<b>Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności</b>						
<b>Nazwa gminy/rok</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	485	442	380	338	304	276
Boronów	440	338	225	237	179	96
Kamienica Polska	422	351	304	252	205	206



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Konopiska	627	532	480	425	368	295
Poczesna	589	480	420	371	296	318
Starcza	368	293	305	167	159	116

Tabela 10. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

Obszar LGD cechuje się walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi. Na jego terenie znajdują się obszary chronione, należące do parków krajobrazowych: Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą i jego otuliny oraz Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd i otuliny parku w ramach zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. Cechą charakterystyczną obszaru „Bractwo Kuźnic” jest cenna przyrodniczo roślinność i bogaty świat zwierzęcy, co stanowi istotny czynnik wykorzystania terenów dla celów turystycznych i wypoczynkowych. Poza obszarami chronionymi lub częściowo chronionymi na terenie LGD „Bractwa Kuźnic” występują liczne pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej, z czego na szczególną uwagę zasługuje aleja lip w Konopiskach czy staw Aleksandria. W aspekcie walorów przyrodniczych i krajobrazowych trzeba też wskazać liczne kompleksy leśne i przepiękne widoki. Należy również zwrócić uwagę na liczne obiekty zabytkowe, w tym przede wszystkim kościoły, kapliczki i cmentarze w każdej z gmin Bractwa Kuźnic (m.in. kościół barokowy z 1611 roku w Boronowie, murowany kościół pod wezwaniem św. Walentego w Konopiskach, kościół katolicki pw. NMP Częstochowskiej w Starczy, założenia dworsko-parkowe we Wrzosowej wraz z osiedlem robotniczym). Atrakcją są też zabudowania drewniane i murowane budynki w Kamienicy Polskiej i Starczy. Część zabytków jest ściśle związana z eksploatacją rud żelaza na terenach (pozostałości po kopalni rudy żelaza w Zumpach i ruiny kopalni rud żelaza „szczekaczka” w Brzezinach w gminie Poczesna). Warto także zwrócić uwagę na tradycyjne produkty wytwarzane na terenie, w tym między innymi ciasto z tartych ziemniaków (tzw. „kućmok”) i piwo z Wąsosz.

W LSR stwierdzono, iż atuty gmin nie są jednak w pełni wykorzystywane dla rozwoju oferty czasu wolnego. Powodem takiego stanu rzeczy jest między innymi brak spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej gmin, słabo rozwinięta sieć szlaków pieszych i tras rowerowych,



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

brak jednolitego i skutecznego systemu promocji, wizualizacji i informacji w zakresie oferty spędzania czasu wolnego. Należy także wspomnieć o niewystarczającej infrastrukturze turystyczno-wypoczynkowej, czego dowodem są dane Głównego Urzędu Statystycznego, w świetle których turystycznymi obiektami noclegowymi dysponowała w ostatnich latach tylko gmina Poczesna.

Turystyczne obiekty noclegowe w gminach – stan w dniu 31 lipca poszczególnych lat			
Nazwa gminy/rok	2016	2018	2020
Boronów	-	-	-
Kamienica Polska	-	-	-
Konopiska	-	-	-
Poczesna	1	2	2
Starcza	-	-	-

Tabela 11. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wchodzących w skład LGD.

Wykonane przez LGD Bractwo Kuźnic analizy oraz konsultacje ze społecznością lokalną pozwoliły na opracowanie listy problemów, które w kolejnym etapie posłużyły do sformułowania celów ogólnych i celów szczegółowych strategii.

Pierwszy cel ogólny nazwano: **Wysoka jakość życia budowana na integracji mieszkańców, swobodnym dostępie do usług społecznych i poczuciu bezpieczeństwa.** W jego ramach wyznaczono cztery cele szczegółowe: wzrost atrakcyjności, funkcjonalności i dostępności przestrzeni oraz miejsc aktywności i integracji mieszkańców; pogłębienie relacji łączących mieszkańców; wzrost kompetencji mieszkańców umożliwiających radzenie sobie w zmieniającym się świecie; wzrost kompetencji podmiotów lokalnych w zakresie zapewniania bezpieczeństwa na obszarze LGD.

Drugi cel to **zachowanie, wzbogacanie i wykorzystywanie na cele społeczne i ekonomiczne dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego gmin obszaru LGD Bractwo Kuźnic.** W jego ramach ustalono dwa cele szczegółowe „wysoki poziom wiedzy



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

i zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczo-kulturalnego LGD” oraz „stworzenie w oparciu o zasoby przyrodnicze i tradycje obszaru oferty spędzania czasu wolnego, w tym o znaczeniu edukacyjnym, kulturalnym i turystycznym”.

Trzeci cel to **wzrost liczby i siły firm lokalnych oraz podwyższenie jakości rynku pracy dla mieszkańców LGD Bractwo Kuźnic**. W jego ramach zaplanowano dwa cele szczegółowe: „wzrost poziomu dostępności do udogodnień ułatwiających zakładanie i rozwój firm lokalnych” oraz „wzrost poziomu współpracy lokalnych podmiotów na rzecz rozwoju gospodarki i rynku pracy”.

## **5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR**

Ocena postępu rzeczowo-finansowego pozwala sprawdzić efekty wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Ewaluacja jest możliwa dzięki danym dotyczącym wskaźników wartości produktu, przypisanych do poszczególnych przedsięwzięć na etapie tworzenia LSR. Umiejętny dobór wskaźników zwiększa możliwość dobrej orientacji w realizowaniu celów szczegółowych.

Generalnie należy podkreślić, że LGD „Bractwo Kuźnic” prowadzi bardzo szeroki zakres działań. Skutkowało to dużą ilością naborów. W latach 2016-2021 ogłoszono ich łącznie 19. W przypadku działań z zakresu podejmowania działalności gospodarczej ogłoszono sześć naborów (dwa w 2017, po jednym w 2018, 2019, 2020 i 2021), a z rozwijania działalności gospodarczej trzy (dwa w 2017 i jeden w 2019). Ogłoszono po cztery nabory na budowę/przebudowę ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej (jeden w 2016, trzy w 2017) oraz zadania z zakresu dziedzictwa lokalnego (jeden w 2016 i 2018 oraz dwa w 2019, w tym jeden uzupełniający). Przedsięwzięcia z zakresu promowania obszaru objętego LSR (w tym produktów lub usług lokalnych) miały trzy nabory (jeden w 2018 i dwa w 2019) i taka sama ilość dotyczyła



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

wzmocnienia kapitału społecznego poprzez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych (jeden w 2020 i dwa w 2021).

Składane w LGD wnioski były zróżnicowane tematycznie (turystyka, dziedzictwo, przedsiębiorczość, ekologia, wzmocniania kapitału ludzkiego i kulturowego) i problemowo (podniesienie jakości życia, starzenie się społeczeństwa, podniesienie szans na rynku pracy, budowanie więzi międzypokoleniowej, kształtowanie postaw tolerancji i empatii, promocja). Należy podkreślić, że wszystkie wnioski bazowały na lokalnych zasobach i to zarówno ludzkich, jak i przyrodniczych, historycznych czy kulturowych.

LGD „Bractwo Kuźnic” otrzymało dodatkowe środki finansowe (480 tysięcy w 2019 roku, 660 tysięcy i ok. 435 tysięcy w 2020 roku oraz 770 tysięcy w 2021 roku). Dzięki czemu udało się zaplanować i zrealizować dodatkowe operacje. Wykraczały one poza pierwotne założenia Strategii, co wpłynęło na konieczność aktualizacji planu i zwiększyło kwoty oraz wartości docelowe wybranych wskaźników. W kontekście zmian należy podkreślić, że zdarzały się przypadki zwrotu środków, a przyczyną było nie wywiązywanie się beneficjentów z obowiązku dostarczenia i/lub gromadzenia niezbędnych dokumentów.

Stosowane kryteria wyboru projektów niewątpliwie spełniały swoją rolę. Pozwalały wybrać projekty w sposób obiektywny i jednoznaczny, a także uzasadnić ich wybór. Poniższe tabela pokazuje jak LGD „Bractwo Kuźnic” radzi sobie z realizowaniem założonych celów.





„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Cel ogólny	Cel Szczegółowy	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja 2018	Realizacja 2019	Realizacja 2020	Realizacja 2021
<b>1. Wysoka jakość życia budowana na integracji mieszkańców, swobodnym dostępie do usług społecznych i poczuciu bezpieczeństwa</b>	1.1. Wzrost atrakcyjności, funkcjonalności i dostępności przestrzeni oraz miejsc aktywności i integracji mieszkańców	1.1.1. Przyjazne przestrzenie i obiekty publiczne	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	2	1	2	2	2
			Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej	szt.	3	2	3	3	3
			Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	szt.	1	1	1	1	1
			Liczba podmiotów wspartych w ramach operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego	szt.	1	1	1	1	1
			Liczba operacji polegających na utworzeniu lub modernizacji obiektów użyteczności publicznej	szt.	7	5	7	7	7



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

			Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	5	0	0	4	4
	1.2. Pogłębienie relacji łączących mieszkańców	1.2.1. Bractwo Aktywnych: zintegrowani w działaniu	Liczba wydarzeń/imprez kulturalnych, rekreacyjno-sportowych dla różnych grup wiekowych	szt.	5	0	5	5	5
	1.3. Wzrost kompetencji mieszkańców umożliwiający im radzenie sobie w zmieniającym się świecie	1.3.1. Wiedza i kompetencje dla przyszłości lokalnych społeczności	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	osobodni eń	59	34	52	60	60
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa			podmiot	250	50	300	353	383	
Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców, w tym konsultacyjnych, warsztatów, sesji, szkoleń, kursów			szt.	10	5	7	8	9	
Liczba szkoleń ukierunkowanych na doskonalenie kompetencji dla grup defaworyzowanych			szt.	10	0	0	0	10	
	1.4. Wzrost kompetencji podmiotów lokalnych w zakresie zapewniania	1.4.1. Gotowi na niespodziewane	Liczba szkoleń/wydarzeń adresowanych do mieszkańców	szt.	2	0	0	0	2



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

	bezpieczeństwa na obszarze LGD								
<b>2. Zachowanie, wzbogacanie i wykorzystywanie na cele społeczne i ekonomiczne dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego gmin obszaru LGD Bractwo Kuźnic</b>	2.1. Wysoki poziom wiedzy i zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczo-kulturalnego LGD	2.1.1. Pokażmy nasze bogactwo	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej	szt.	3	1	1	2	2
			Liczba operacji promujących Bractwo Kuźnic	szt.	1	1	1	1	1
			Liczba konferencji/targów/prezentacji (odbywających się poza terenem LGD) z udziałem przedstawicieli LGD	szt.	1	1	1	1	1
		2.1.2. Dziedzictwo źródłem innowacji - nowe inicjatywy lokalne	Liczba wydarzeń/imprez organizowanych przez NGO	szt.	5	0	0	5	5



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

	2.2. Stworzenie w oparciu o zasoby przyrodnicze i tradycje obszaru oferty spędzania czasu wolnego, w tym o znaczeniu edukacyjnym, kulturalnym i turystycznym	2.2.1 Puzzle Bractwa Kuźnic - integracja produktów i usług w spójną ofertę spędzania czasu wolnego	Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców w tym publikacji dotyczących oferty spędzania czasu wolnego	szt.	1	1	1	1	1
3. Wzrost liczby i siły firm lokalnych oraz podwyższenie jakości rynku pracy dla mieszkańców LGD Bractwo Kuźnic	Wzrost poziomu dostępności do udogodnień ułatwiających zakładanie i rozwój firm lokalnych	3.1.1. „Inkubatory” i „akceleratorzy” przedsiębiorczości	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	9 wskaźnik zwiększony do 24	0	6	9	14
			Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	12	0	8	9	9



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

	Wzrost poziomu współpracy lokalnych podmiotów na rzecz rozwoju gospodarki i rynku pracy	3.2.1. Bractwo w biznesie	Liczba szkoleń, liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych	szt.	2	0	2	2	6
--	---	---------------------------	---	------	---	---	---	---	---

Tabela 12. Rzeczowy postęp w realizacji LSR.



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

Wskaźniki w przypadku pierwszego celu ogólnego (Wysoka jakość życia budowana na integracji mieszkańców, swobodnym dostępie do usług społecznych i poczuciu bezpieczeństwa) zostały już w zdecydowanej większości osiągnięte. Udało się zrealizować wszystkie przedsięwzięcia dotyczące nowych i przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz projekty z zakresu konserwacji lub restauracji zabytków. Wsparto podmioty w ramach operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego, a także zrealizowano zaplanowane operacje polegające na utworzeniu lub modernizacji obiektów użyteczności publicznej. Zorganizowano również wszystkie wydarzenia kulturalno i rekreacyjno-sportowe. Spośród działań aktywizacyjnych realizowanych w ramach LGD udało się zorganizować zaplanowane szkolenia dla pracowników i organów LGD, indywidualne doradztwo (w obu przypadkach przekroczone stan docelowy), szkolenia ukierunkowane na doskonalenie kompetencji dla grup defaworyzowanych oraz szkolenia dla podmiotów lokalnych w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na obszarze LGD. Do realizacji pozostaje 1 wskaźnik (z 10) spotkań adresowanych do mieszkańców dotyczący wzrostu kompetencji umożliwiających radzenie sobie w zmieniającym się świecie.

Realizacja drugiego celu głównego (Zachowanie, wzbogacanie i wykorzystywanie na cele społeczne i ekonomiczne dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego gmin obszaru LGD „Bractwo Kuźnic”) również przebiega zgodnie z oczekiwaniami. Zrealizowano dwa projekty współpracy (trzeci jest w zaawansowanym stadium planowania), operacje promującą obszar LGD „Bractwo Kuźnic”, zaplanowane wydarzenia organizowane przez NGO oraz konferencję z udziałem przedstawicieli LGD. Udało się także wykonać działania z przedsięwzięcia zatytułowanego „Puzzle Bractwa Kuźnic - integracja produktów i usług w spójną ofertę spędzania czasu wolnego”.

W przypadku trzeciego celu głównego sytuacja była nieco bardziej skomplikowana, gdyż na przestrzeni lat zwiększono wskaźniki. Zainteresowanie beneficjentów operacjami jest jednak na tyle duże, że nie ma większych obaw co do sukcesu w realizacji. W momencie przeprowadzania ewaluacji zrealizowanych było 14 z 24 zaplanowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa oraz 9 z 12 operacji polegających na



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa. W przypadku szkoleń i spotkań informacyjno-konsultacyjnych wskaźnik przekroczył natomiast stan docelowy.

Realizowane przez LGD projekty były odpowiedzią na potrzeby obserwowane na całym obszarze LGD. Wpływały one na rozwój przedsiębiorczości i ułatwiały mieszkańcom start w tym zakresie. Dzięki środkom pozyskiwanym przez samorzady i organizacje pozarządowe udało się natomiast zrealizować działania, które już poprawiły jakość życia społeczności.

LGD pomogła wielu przedsiębiorcom rozpocząć czy rozwinąć działalność gospodarczą. Warto podkreślić, że w kilku przypadkach była to dla nich jedyna szansa, by otrzymać środki. Stowarzyszenie LGD „Bractwo Kuźnic” jest organizacją, którą mieszkańcy postrzegają jako bardziej dostępną i przystępną, niż inne instytucje oferujące wsparcie finansowe i często to właśnie decyduje, że ludzie podejmują starania o pozyskanie środków finansowych na swoje cele. Spośród działań na otwarcie działalności gospodarczej beneficjentami były między innymi firmy zajmujące się usługami fotograficznymi, produkcją wyrobów tekstylnych, oprawą dekoratorską imprez i ceremonii, nowoczesnymi usługami kosmetyczno-pielęgnacyjnymi, usługami remontowo-budowlanymi, wykańczaniem wyrobów włókienniczych i reklamowych, produkcją innowacyjnych wizualnych odstraszaczy ptaków. Środki otrzymały też szwalnia z krojownią, szkoła przetrwania, mobilne usługi ogrodniczoporządkowe, mobilne usługi masażu oraz producent bombek, czy firma zajmująca się obróbką CNC. W przypadku rozwoju działalności gospodarczej przykładami działań są między innymi zakup maszyn włókienniczych dla przedsiębiorstwa handlowo-produkcyjno-usługowego, wdrożenie innowacyjnych usług stolarskich, zakup traka taśmowego do zakładu produkcji drzewnej czy zakup prasy krawędziowej dla przedsiębiorstwa wielobranżowego.

Należy podkreślić, że w trakcie pandemii starano się pomagać przedsiębiorcom. Powstały aneksy wydłużające czas realizacji operacji, co miało związek z kłopotem z zakupem sprzętu. Współpraca między biurem, urzędem marszałkowskim a beneficjentami była więc w tym okresie dużą wartością dodaną i pozwoliła uniknąć trudności.



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

Ze zrealizowanych działań infrastrukturalnych warto wymienić wyposażenie obiektów ochotniczej straży pożarnej (Wąsosz, Wanaty, Słowik), centrów aktywności (Zawodzie), budowę linowego placu zabaw (Boronów), budowa siłowni zewnętrznej z oświetleniem solarnym (Huta Stara), budowę miejsca rekreacyjnego i boiska wraz z elementami siłowni zewnętrznej (Starcza), budowę bieżni lekkoatletycznej (Kamienica Polska), przebudowę infrastruktury rekreacyjnej (Wrzosowa). Z środków LGD dokonano też renowacji kościoła w Konopiskach, a także wyposażono siedziby kół gospodyń wiejskich, świetlic czy klubów seniora.

Dużym sukcesem jest też zauważalna zwiększona integracja między mieszkańcami. Pewien wpływ na to miały na pewno projekty grantowe związane z organizacją rozmaitych imprez, w tym wymienić można między innymi: imprezy plenerowe „Małe jest piękne” i „Marzy mi się taka długa historia...” w Boronowie, „W poszukiwaniu lata...” we Wrzosowej, „Familijny piknik rodzinny gminy Konopiska”, imprezy sportowo-integracyjne „Turniej piłkarski sposobem na integrację” w Starczy, jubileusz 20-lecia Uczniowskiego Klubu Sportowego „Dwójka” w Kamienicy Polskiej. W trakcie spotkań refleksyjnych zwracano uwagę, że w organizowanych wydarzeniach, ale też i zbiórkach charytatywnych chętnie biorą udział młodzi ludzie. Podkreślono jednak, iż w tym przypadku chodziło głównie o działania w obrębie zamkniętych społeczności (przede wszystkim na poziomie sołectwa). Warto w przyszłości nieco większą uwagę skupić na integrację międzygminną.

Spośród przeprowadzonych projektów nieocenione okazały się kursy aktywizacji cyfrowej dla starszych osób z obszaru LGD. Warto podkreślić jest to, iż tego rodzaju działania podejmowano w trakcie pandemii, co zwiększało kompetencje pomagające lepiej radzić sobie z wyzwaniami w nowych i trudnych warunkach. Powodzenie przedsięwzięcia skutkowało tym, iż „Bractwo Kuźnic” planuje jego kontynuację. Podobnie z bardzo pozytywnym odbiorem spotkał się też kurs pierwszej pomocy. Dbanie o dziedzictwo kulturowe to również bardzo ważny aspekt działania LGD. W tym aspekcie spośród zrealizowanych przedsięwzięć można wymienić choćby druk książek Damiana Gołąbka o historii gminy Boronów i imprezę promującą to wydawnictwo.





„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Turystyka nie należy do priorytetowych zadań. Brakuje na obszarze LGD rozwiniętej bazy noclegowej, a do tego dochodzi konkurencja ze strony sąsiednich LGD-ów zdecydowanie bardziej bogatych w turystyczne atrakcje. Bractwo Kuźnic może w konsekwencji postawić na turystykę weekendową i tutaj planowane są pewne projekty.

Cele określone w LSR, w świetle opinii przedstawicieli LGD, w dalszym ciągu odpowiadają na potrzeby gmin. Trzy cele główne uznane są jako fundamenty, na których można budować coś dalej. Wszyscy uczestnicy spotkań refleksyjnych organizowanych co roku przez LGD, reprezentujący przedsiębiorców, samorządy, organizacje pozarządowe jednogłośnie podkreślali, że dalsza współpraca jest jak najbardziej potrzebna w przyszłości.

Warto przyrzeć się też jak przebiegał postęp finansowy. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	SUMA
<b>Wybrane operacje</b>	1 444 630,00	2 362 118,00	300 000,00	1 181 635,00	0,00	1 193 775,00	6 482 158,00
<b>Podpisane umowy</b>	1 423 152,00	2 284 918,01	300 000,00	1 131 767	1 131 767,00	1 133 772,00	7 405 376,01
<b>Rozliczone operacje</b>	1 123 114,00	2 012 218,51	300 000,00	92 764	347 764,00	1 278 530,00	5 154 390,51
<b>Rezygnacja wnioskodawcy</b>	299 973,00	347 552,00	0,00	49 855	0,00	60 000,00	757 380,00

Tabela 13. Finansowy postęp w realizacji LSR.

Realizacja finansowa przebiegła zgodnie z planem i można ją uznać za bardzo zadowalającą. Przedstawione dane pokazują znaczący wzrost wartości w kolejnych latach. Na koniec 2021 roku łączna wartość operacji wybranych to 6 482 158 zł, podpisanych umów 7 405 376,01, a rozliczonych operacji 5 154 390,51 zł.



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

### **5.3. Projekty współpracy**

„Bractwo Kuźnic” w analizowanym okresie zrealizowało dwa projekty współpracy. Pierwszy z nich to „Wielkie granie i odkrywanie - Zasoby Obszaru Naszym Atrybutem Rozwoju” (ZONAR). Projekt rozpoczął się w lipcu 2017 roku i trwał do maja 2018 roku. Partnerami PPJ były Stowarzyszenie „Razem na wyżyny” oraz LGD „Partnerstwo Północnej Jury”. Jego celem było wypromowanie zasobów obszaru i integracja lokalnych społeczności. Najważniejszym efektem projektu stała się opracowana wspólnie z mieszkańcami autorska gra ZONAR, którą aktualnie można wypożyczyć w partnerskich gminnych bibliotekach publicznych. Na potrzeby gry zostało opracowanych 600 pytań tematycznych w kategoriach: wiedza obywatelska, turystyka i sport, przyroda, historia, ludzie, kultura i sztuka. W każdej kategorii uczestnicy warsztatów wraz z partnerami projektu współpracy przygotowali 100 pytań. Podsumowaniem projektu był turniej, gdzie możliwe stało się przetestowanie gry, a przy okazji także integracja lokalnej społeczności. Całkowity budżet projektu wyniósł 77 281,98.

Drugi projekt współpracy „Od dziedzictwa do bogactwa” (ODDO) miał międzynarodowy charakter. Realizowany był od marca 2019 roku do czerwca 2020 roku w partnerstwie z Lokalną Grupą Działania „Razem na wyżyny”, Stowarzyszeniem „Partnerstwo Północnej Jury”, Stowarzyszeniem Kraina św. Anny, Stowarzyszeniem Lokalną Grupą Działania „Kraina Dinozaurów”, a także czeskimi partnerami MAS Rýmařovsko i Místní akční skupina Opavsko z.s. Głównym celem była promocja zasobów regionu i wspieranie rozwoju lokalnego. W ramach projektu zrealizowano szereg działań, w tym należy wskazać: opracowanie graficzne logo projektu; wykonanie worków turystycznych i toreb reklamowych; opracowanie i wydanie trójjęzycznej publikacji albumowej; opracowanie i wydanie gry memory; opracowanie i wydanie map promujących projekt współpracy; opracowanie i wydanie kalendarza promującego projekt współpracy; trzydniowe warsztaty w Polsce z zakresu dziedzictwa lokalnego. Bolączką tego projektu jest fakt, iż z powodu pandemii nie udało się zrealizować wszystkich zaplanowanych wcześniej działań (m.in. wyjazdu polskiej grupy do Czech). Budżet projektu wyniósł 450 225,47.



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

Szczegóły trzeciego projektu współpracy są aktualnie konsultowane. Należy przyznać, iż jest on bardzo ambitny. Służyć ma przede wszystkim promocji obszaru, a podstawą będzie wyznaczenie i oznaczenie szlaków rowerowych prowadzących przez 6 gmin oraz zbudowanie miejsc odpoczynku dla rowerzystów wyposażonych m.in. w stacje naprawy rowerów, ławki solarne z ładowarkami USB. Dodatkowe planowane w ramach projektu jest wydanie przewodnika. Realizowany on będzie między innymi z LGD „Leśna Kraina”, LGD „Brynica to nie granica” i LGD „Razem na wyżyny”.

#### **5.4. Działalność Biura LGD**

Lokalna Grupa Działania „Bractwo Kuźnic” ma swoją siedzibę w gminie Poczesna. W biurze LGD zatrudnione są trzy osoby (kierownik biura, pracownik administracyjno-biurowy - specjalista ds. projektów, księgowa Stowarzyszenia). Pracę biura należy ocenić bardzo pozytywnie. Warte podkreślenia jest profesjonalne doradztwo w wypełnianiu wniosków. Same informacje przekazywane są w sposób jasny i czytelny. Entuzjastycznie działalność biura oceniają przedsiębiorcy z obszaru LGD. Sama współpraca międzysektorowa jest wręcz wzorcowa, a przykładem tego fakt, iż beneficjenci chętnie udzielają się w działaniach promocyjnych czy też udzielają pracownikom biura pomocy w przypadku wystąpienia np. kłopotów sprzętowych.

Skuteczność działania biura LGD w ramach animacji, doradztwa i promocji należy określić jako bardzo wysoką. Świadczyć o tym może między innymi spore zainteresowanie zarówno naborami, jak i wydarzeniami promowanymi przez LGD wśród mieszkańców obszaru działania LGD. Należy jednak podkreślić, że pandemia Covid-19 utrudniła działania na wielu polach. Ze względu na wprowadzone zasady bezpieczeństwa wszelkie kontakty bezpośrednie pracowników biura z mieszkańcami musiały zostać ograniczone. Nie oznacza to jednak, że potencjalni wnioskodawcy nie mogli liczyć na wsparcie. W ramach prowadzonego doradztwa pracownicy udzielali pomocy zarówno przy wykorzystaniu środków zapośredniczonej komunikacji (mail, telefon), jak i bezpośrednio, w biurze po wcześniejszym



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

umówieniu się na takie spotkanie. Efektem tego, w ogłoszonych naborach złożono wnioski na przewidzianą pulę środków.

Duży wpływ na funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania mają szkolenia kierowane do jego przedstawicieli. Poniższe tabele prezentują dane dotyczące szkoleń pracowników LGD oraz członków organów LGD w okresie od 1 stycznia 2016 do 31 grudnia 2021 roku.

Data szkolenia	Temat szkolenia	Liczba przeszkolonych pracowników LGD
16-17.08.2016	Wymagania prawne, procedury i wzory dokumentów dot. wdrażania podejścia Leader	2
08.10.2016	Zasady wdrażania LSR, wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej oraz oceny i wyboru projektów	2
16-17.01.2017	Podniesienie kompetencji w zakresie oceny formalnej wniosków w ramach PROW na lata 2014-2020, ze szczególnym naciskiem na weryfikację biznesplanów i dokumentacji technicznej projektów inwestycyjnych	1
18-19.05.2017	Podniesienie kompetencji w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	1
29-30.09.2017	Zasady wdrażania LSR, wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania Projekty Grantowe	2
07.11.2018	Stosowanie narzędzi do monitoringu i ewaluacji LSR 2014-2020	2
15.11.2018	Zasady postępowania z wekslami in blanco oraz wyprzedzającego finansowania w kontekście projektów grantowych w podejściu LEADER/RLKS w ramach PROW 2014-2020	1
18.12.2019	Szkolenie dla przedstawicieli LGD w zakresie przeprowadzenia ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	1
27.04.2020	Wdeokonferencja dot. sytuacji beneficjentów i działania 19.2 po wejściu w życie tzw. „II tarczy antykryzysowej”	2
13.05.2020	Wdeokonferencja dot. sytuacji beneficjentów i działania 19.2 po wejściu w życie tzw. „II tarczy antykryzysowej”	2
26.05.2020	Webinarium pt. „Jak przeprowadzić zdalne Zebranie Członków LGD oraz głosowanie on-line”	2
28.05.2020	Wdeokonferencja dot. analizy potrzeb LGD w zakresie wparcia działań określonych w LSR	2
16.06.2020	Wdeokonferencja nt. praktycznych wskazówek dot. przygotowań do wprowadzenia wielofunduszowego	2



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

	instrumetu RLKS w województwie śląskim	
19.06.2020	Webinarium pt. „Podstawowe zasady tworzenia wideokonferencji oraz praktyczne wskazówki jak zaangażować uczestników spotkania”	2
25.06.2020	Wideokonferencja pt. „Doświadczenie śląskich LGD we wdrażaniu projektów z EFS w okresie 2014-2020”	2
09.07.2020	Wideokonferencja dot „Zmiana rozporządzenia dla działania 19.2 oraz zmiany w ustawie PROW”	2
02.10.2020	Wideokonferencja nt. zasad dot. ogłaszanych konkursów związanych z wykorzystaniem różnic kursowych”	2
09.12.2020	Wideokonferencja dot. podsumowania dotychczasowych działań LGD oraz kształtu LGD w nowej perspektywie finansowej	2
23.04.2020	Webinarium z efektywnego prowadzenia strony na portalu Facebook (fanpage)	2
26.05.2020	Webinarium pt. „Jak przeprowadzić zdalne Walne Zebranie Członków oraz głosowanie on-line”	2
19.06.2020	Webinarium pt. „Podstawowe zasady tworzenia wideokonferencji”	2
25.06.2020	Wideokonferencja w ramach sieci SILESIA LEADER NETWORK pt. „Doświadczenie śląskich LGD we wdrażaniu projektów z EFS”	2
11-12.2021	Spotkanie przedstawicieli LGD z terenu woj. śląskiego	2

Tabela 14. Szkolenia pracowników LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021.

Data szkolenia	Temat szkolenia	Liczba przeszkolonych pracowników LGD
08.10.2016	Zasady wdrażania LSR, wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej oraz oceny i wyboru projektów	16
29-30.09.2017	Zasady wdrażania LSR, wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania Projekty Grantowe	15
26.11.2018	Zasady wdrażania LSR, wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej oraz oceny i wyboru projektów	11

Tabela 15. Szkolenia dla członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021.

Przeprowadzone szkolenia dotyczyły rozmaitych kwestii dotyczących wdrażania LSR, w tym zasad oceny i wyboru projektów, monitoringu i ewaluacji, zasad wypełniania dokumentacji czy zasad finansowania i rozliczania operacji. Warto zwrócić uwagę, że w trakcie pandemii pracownicy wzięli udział w licznych szkoleniach praktycznych,



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

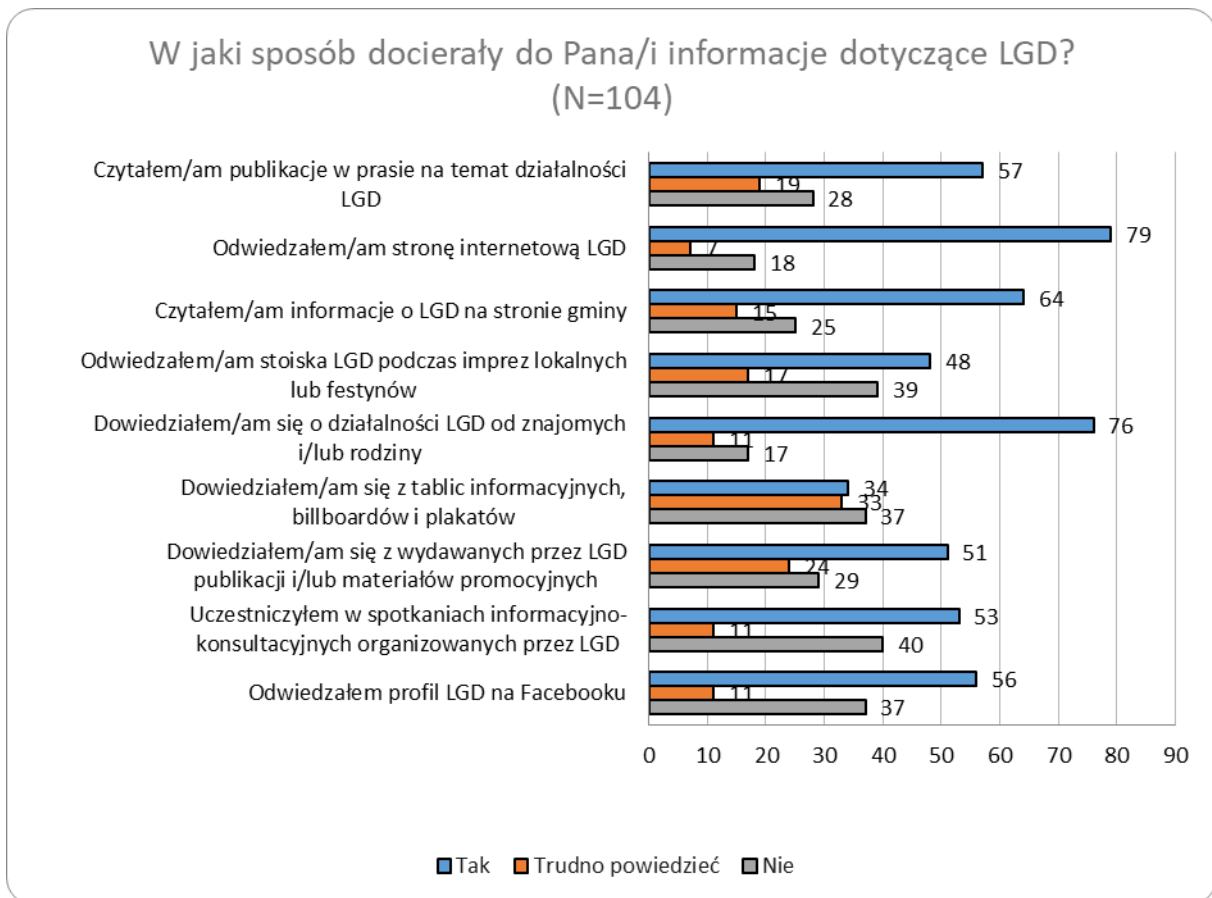
dotyczących zasad tworzenia wideokonferencji, wskazówek jak zaangażować uczestników spotkania, efektywnego prowadzenia strony na Facebooku.

Wpływ na efektywność działań LGD i stopień zaangażowania lokalnej społeczności w realizowanie LSR ma obustronna komunikacja pomiędzy Stowarzyszeniem a mieszkańcami obszaru objętego strategią. Postępowanie w tym zakresie wyznacza plan komunikacyjny, który definiuje konkretne działania komunikacyjne oraz zawiera wskaźniki pozwalające na monitorowanie postępów w ich realizacji. Działania komunikacyjne miały służyć: informowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, informowaniu o dotychczasowych efektach realizacji LSR, integracji lokalnych środowisk gospodarczych, pozyskiwaniu informacji zwrotnej dotyczącej jakości prowadzonych działań informacyjnych. W tym celu prowadzono szkolenia, konferencje, umieszczano artykuły na stronie internetowej LGD i portalu społecznościowym oraz w prasie lokalnej, kontaktowano się poprzez rozmowę telefoniczną, email czy doradztwo, udostępniano ankiety, organizowano spotkania konsultacyjne czy też uczestniczono w targach.

Nawiązując do planu komunikacyjnego, warto sprawdzić opinie samych mieszkańców gmin obszaru LGD na temat tego, czy komunikacja była efektywna. W przygotowanej dla nich ankiecie zadano pytanie o rozpoznawalność LGD „Bractwo Kuźnic”. Spośród 109 badanych mieszkańców, aż 104 wybrało odpowiedź twierdzącą, a tylko 5 stwierdziło, że nigdy nie słyszało o LGD, co należy uznać za świetny wynik. Osobom, które wskazały, iż słyszały o LGD „Bractwo Kuźnic” zadano kolejne pytanie dotyczące tego, w jaki sposób dotarły do informacji o LGD. Szczegóły zaprezentowano na poniższym wykresie.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”



Wykres 2. Metody docierania informacji o LGD „Bractwo Kuźnic” do mieszkańców obszaru.

Dane z powyższego wykresu pokazują, iż przygotowany plan komunikacji spełnił swoje zadanie. Najwięcej mieszkańców gmin obszaru LGD biorących udział w badaniu wskazało, iż źródłem informacji o LGD „Bractwo Kuźnic” była strona internetowa (79), a dużo pozytywnych ocen zebrały także informacje o LGD na stronach gmin (64), w mniejszym stopniu profil LGD na Facebooku (56). Potwierdza to dość jednoznacznie, że korzystanie z wirtualnych kanałów komunikacji jest bardzo efektywne. Istotną rolę odegrał też „marketing szeptany” - 76 spośród 104 badanych dowiedziało się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny, a także publikacje w prasie na temat działalności LGD (57), uczestnictwo

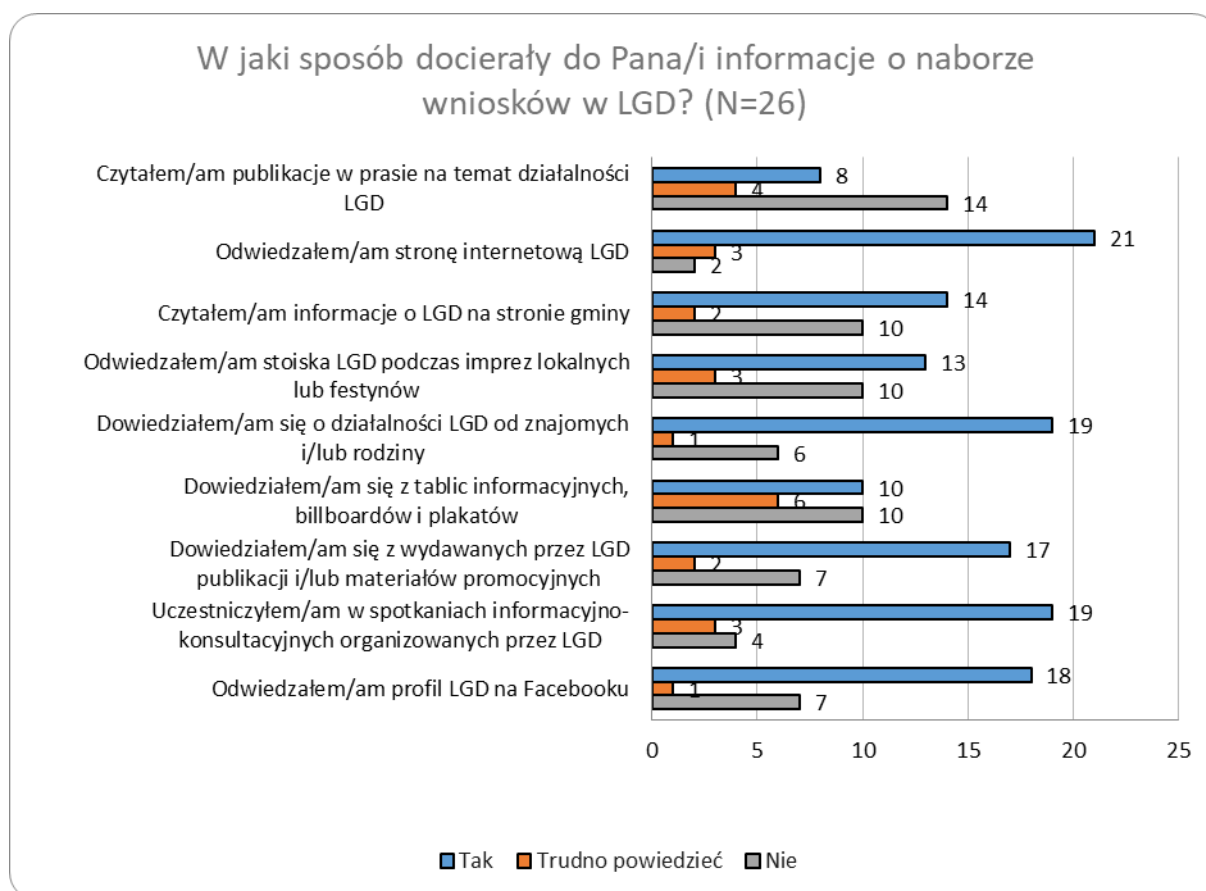
w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD (53) oraz wydawane przez LGD „Bractwo Kuźnic” publikacje i/lub materiały (51). Mniej niż połowa ankietowanych (48) wskazała, iż sprawdziło się odwiedzanie stoisk LGD w trakcie imprez



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

lokalnych czy festynów. Na podstawie udzielonych przez mieszkańców, którzy brali udział w ankiecie, odpowiedzi można wskazać, iż najmniej efektywne były informacje zamieszczane na tablicach, billboardach czy plakatach (34 osób wskazało, iż w ten sposób docierały do nich informacje dotyczące LGD, a 37 wskazało, iż ten kanał nie odegrał swojej roli).

W kontekście działań komunikacyjnych, warto również sprawdzić, w jaki sposób docierały do potencjalnych beneficjentów informacje o naborze wniosków w LGD. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.



**Wykres 3. Metody docierania informacji o naborach w LGD „Bractwo Kuźnic” do potencjalnych beneficjentów.**

Ankietowani potencjalni beneficjenci potwierdzają, że sieć internetowa to aktualnie najlepszy kanał komunikacyjny. Aż 21 spośród 26 respondentów wskazało, iż to strona internetowa stanowiła źródło informacji o naborze, a 18 stwierdziło, że odwiedziło profil LGD na Facebooku. Spośród „wirtualnych” źródeł informacji najmniejszą rolę odegrały informacje

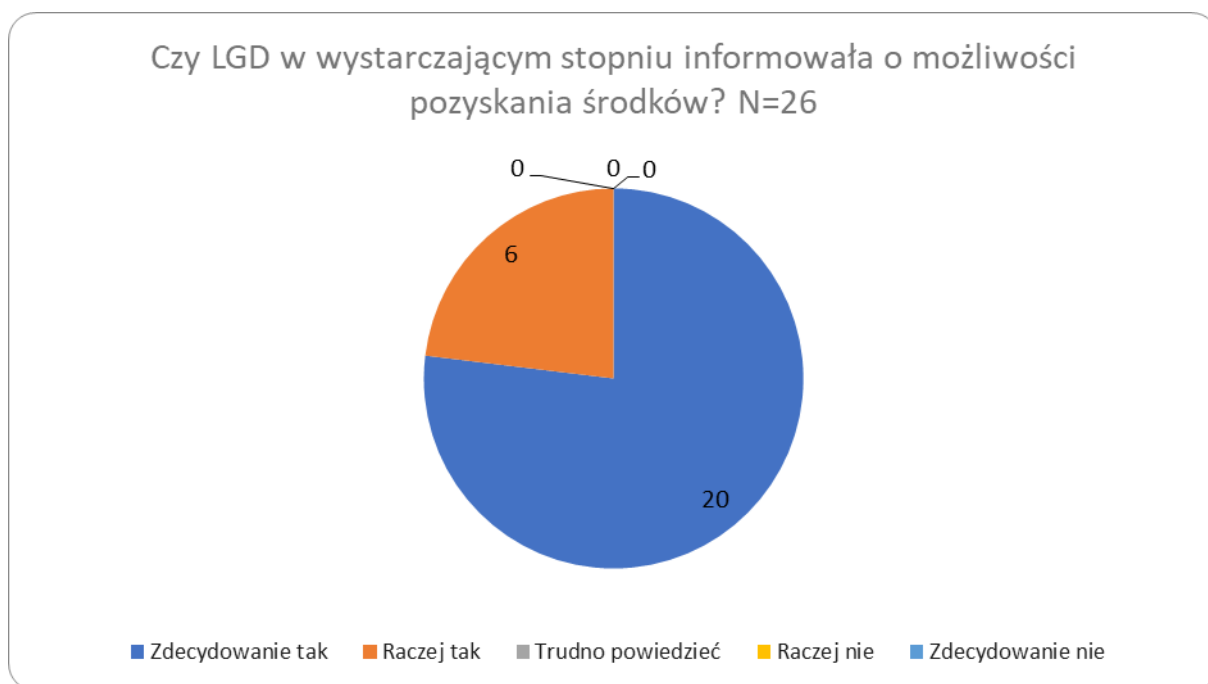




„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

zamieszczane na stronach gmin (14). Istotną rolę odegrało też uczestnictwo w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD „Bractwo Kuźnic” i informacje o działalności pozyskane od znajomych lub członków rodziny (po 19) oraz wydawane przez LGD publikacje i/lub materiały (17). Połowa respondentów wskazała za kluczowe odwiedzanie stoisk LGD w trakcie imprez lokalnych czy festynów. Najmniejszą rolę odegrali natomiast tablice informacyjne, billboardy i plakaty (10) oraz publikacje w prasie (8).

Istotne jest także sprawdzenie, jak badani beneficjenci oceniają to, czy LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.



Wykres 4. Ocena sposobu informowania LGD o możliwości pozyskania środków.

Ankietowani beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność Biura LGD w aspekcie informowania o możliwości pozyskania środków. 20 spośród 26 badanych wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak”, a 6 „raczej tak”. Jedno z podstawowych zadań LGD zostało więc ocenione bardzo dobrze.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Jedną z najbardziej efektywnych form komunikacji z lokalną społecznością jest doradztwo. Zdecydowanie najwięcej biuro udzieliło ich w 2017 roku. Zwraca też uwagę mała ilość porad w 2021 roku, ale związane było to z mniejszą ilością prowadzonych naborów oraz sytuacją pandemiczną wymagającą ograniczania kontaktów. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

	Dane					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa	76	108	50	64	53	30
podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa i które złożyły wniosek o przyznanie pomocy	6	24	9	14	16	11
podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa i które zawarły umowy o przyznanie pomocy	5	9	20	9	13	15
osoby fizyczne	66	84	50	54	44	20
instytucje	0	1	0	0	0	0

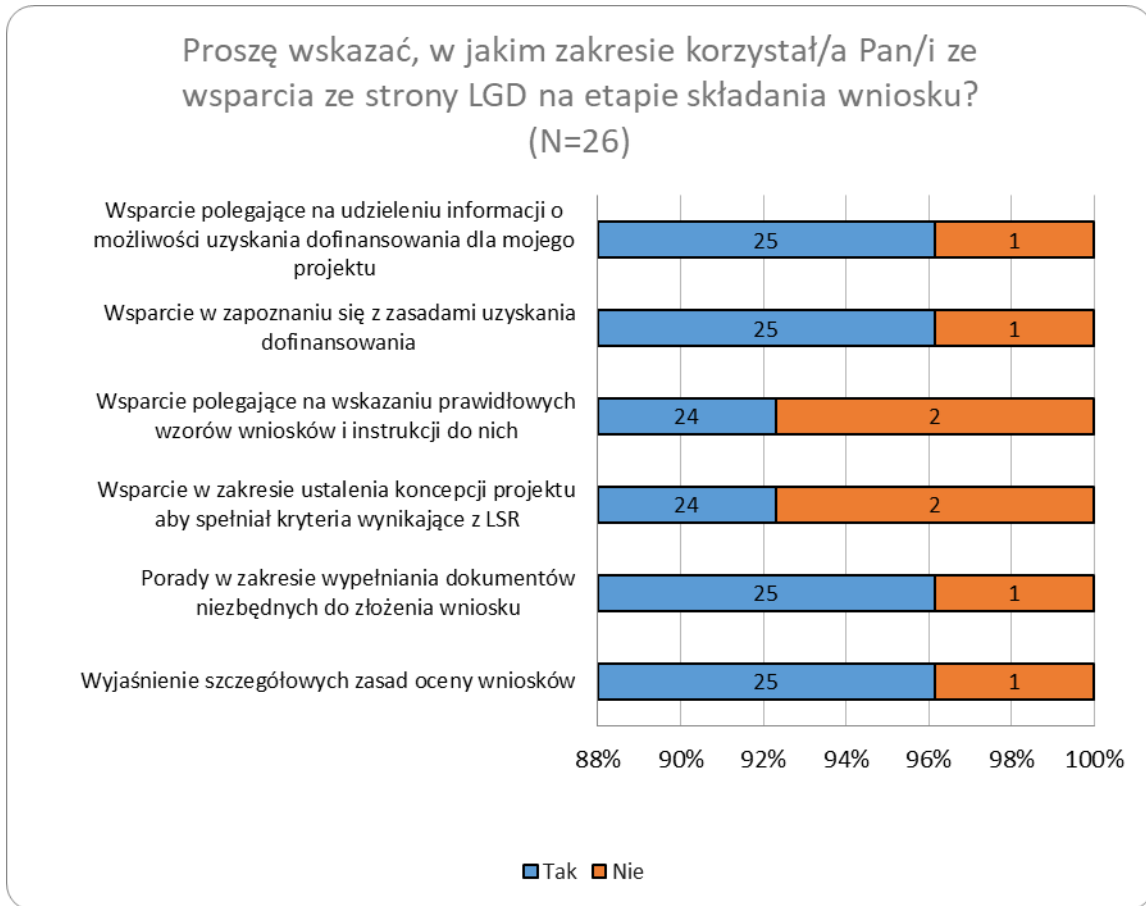
Tabela 16. Porady udzielone przez Biuro LGD „Bractwo Kuźnic”.

W ramach opisywanego tu badania ewaluacyjnego zebrano opinie beneficjentów na temat doradztwa udzielanego im na różnych etapach współpracy z LGD „Bractwem Kuźnic”. Zdecydowana większość ankietowanych korzystała z szerokiego zakresu wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku. 25 z 26 ankietowanych skorzystało ze wsparcia polegającego na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania, wsparcia w zapoznaniu się z zasadami jego uzyskania, porad w zakresie wypełniania dokumentów koniecznych do złożenia wniosku oraz wyjaśnienia szczegółowych zasad oceny wniosków. Jedna osoba mniej skorzystała natomiast ze wsparcia polegającego na wskazaniu



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

prawidłowych wzorów wniosków. oraz ze wsparcia w zakresie ustalenia koncepcji projektu, aby spełniał kryteria wynikające z LSR. Szczegóły zaprezentowano na poniższym wykresie.



**Wykres 5. Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosku.**

Samo doradztwo ocenione zostało przez badanych beneficjentów bardzo pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji oraz rozliczenia operacji. Wysokie oceny dotyczyły zakresu udzielonych porad, ich przydatności, a także przygotowania merytorycznego doradców. Warto podkreślić jest to, że żaden z badanych beneficjentów nie wskazał odpowiedzi „raczej się nie zgadzam” czy „zdecydowanie się nie zgadzam”. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji								
		Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie	N
Etap składania wniosku	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	22	4	0	0	0	0	26
	Udzielone porady były przydatne	34	2	0	0	0	0	26
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	21	5	0	0	0	0	26
Etap realizacji operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	24	2	0	0	0	0	26
	Udzielone porady były przydatne	24	2	0	0	0	0	26
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	23	3	0	0	0	0	26
Etap rozliczania operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	23	2	0	0	0	1	26
	Udzielone porady były przydatne	23	2	0	0	0	1	26
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	23	2	0	0	0	1	26

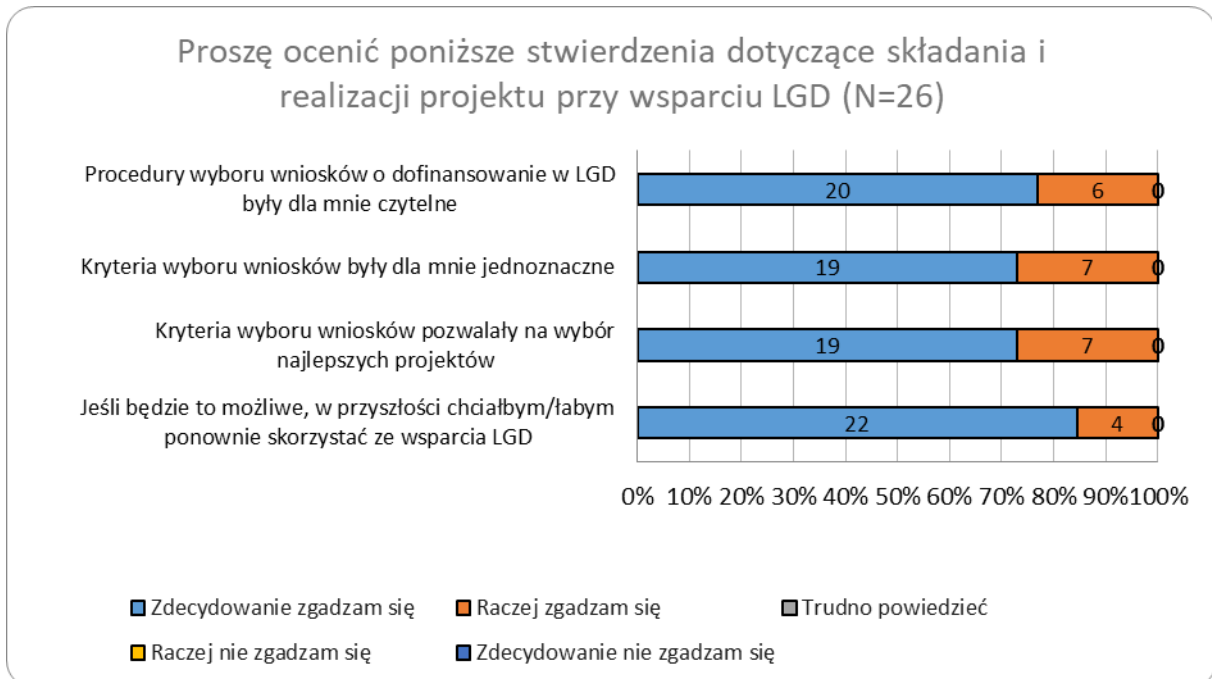
Tabela 17. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.

Ankietowani beneficjenci zostali poproszeni o ocenę poszczególnych elementów procesu składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD. Wyniki okazały się bardzo pozytywne, a na podkreślenie zasługuje fakt, iż żaden z badanych nie wyraził krytycznej opinii. Dotyczyło to zarówno jednoznaczności kryteriów wyboru wniosków, czytelności procedury wyboru wniosków czy też tego, iż kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów. O tym jak dobrze oceniana jest działalność LGD najlepiej świadczy fakt, iż żaden



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

z badanych beneficjentów nie wykluczył zabiegania o ponowne wsparcie ze strony LGD w przyszłości (gdyby pojawiła się taka możliwość), a aż 22 z 26 ankietowanych wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak” w tym temacie. Szczegóły ocen poszczególnych stwierdzeń dotyczących procesu składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD zaprezentowano na poniższym wykresie.



Wykres 6. Ocena stwierdzeń dotyczących składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD „Bractwo Kuźnic”.

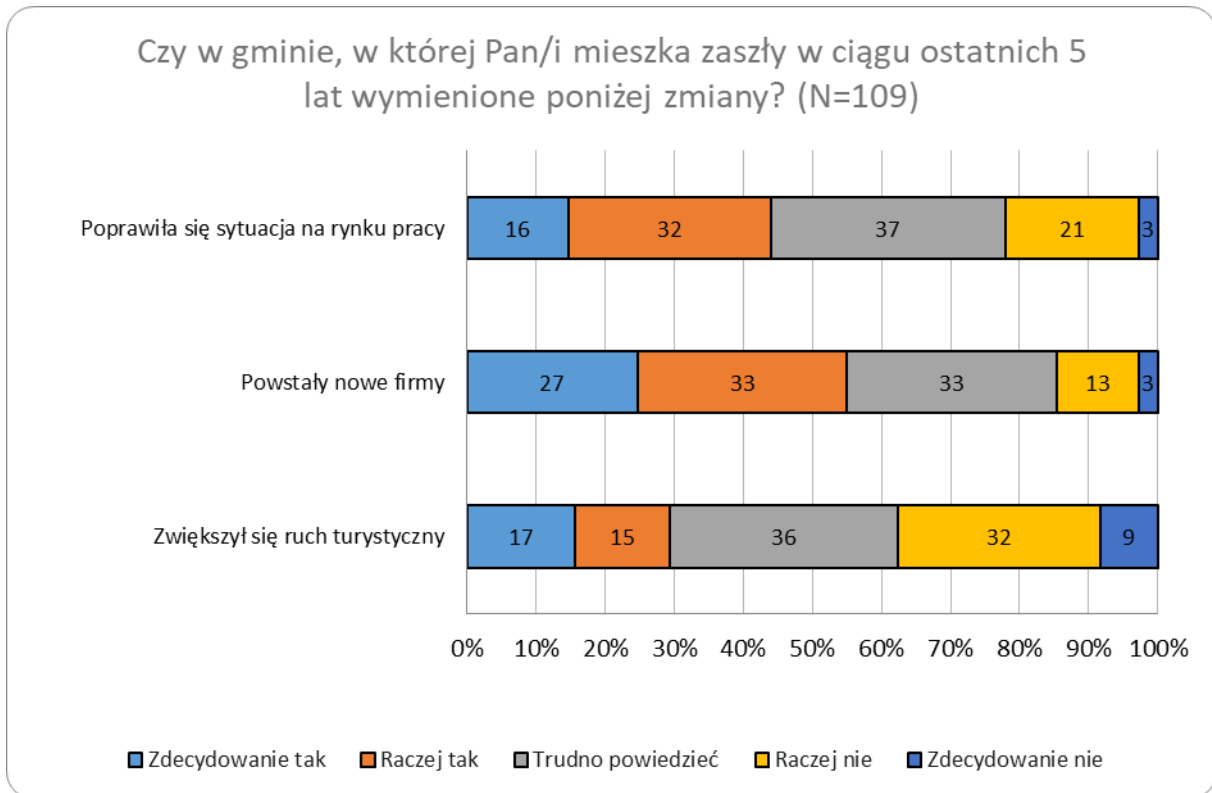
### 5.5. Zmiany na obszarze objętym LSR w ocenie członków lokalnej społeczności

Przytoczone w poprzednich częściach raportu dane jednoznacznie pokazują, że LGD „Bractwo Kuźnic” dobrze poradziła sobie z wdrażaniem strategii, a projekty realizowane w ramach wdrażania LSR przyczyniają się w dużym stopniu do osiągnięcia celów strategii. Warto sprawdzić jak sami mieszkańcy, którzy oddali swoje głosy w ankiecie, oceniają zmiany jakie zaszły w przeciągu ostatnich pięciu lat na obszarze LGD i czy potwierdzają one obraz



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

wyłaniający się z zaprezentowanych danych. Na początek analizie poddane zostaną opinie na temat przedsiębiorczości. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.



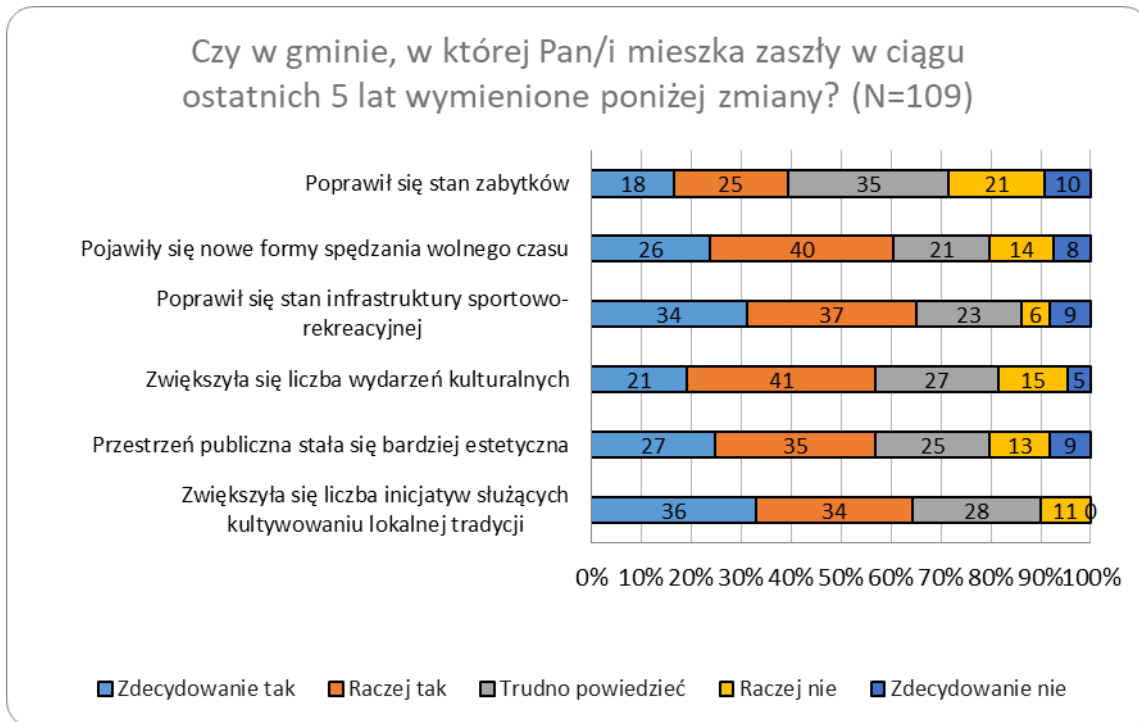
Wykres 7. Ocena zmian dotyczących rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.

Mieszkańcy, którzy oddali swoje głosy w ankiecie różnie oceniają zmiany na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat. Spośród 109 głosów, 60 osób dostrzega powstanie nowych firm, a 48 osób ogólną poprawę sytuacji na rynku pracy (przeciwnego zdania było odpowiednio 16 i 24 osób). Badani dostrzegają więc zmiany, o jakich mowa była przy okazji opisywania danych Głównego Urzędu Statystycznego. Gorzej przedstawiają się jednak wyniki dotyczące zwiększenia się ruchu turystycznego - 32 osoby zauważają to zjawisko, z czego tylko 17 zdecydowanie, a przeciwnego zdania było 41 respondentów. Turystyka nie stanowiła jednak podstawowego celu działań LGD.

Kolejną kwestią, której warto poświęcić uwagę są zmiany atrakcyjności zamieszkiwanego obszaru, zarówno pod względem potrzeb mieszkańców, jak i potencjalnych turystów. Szczegóły pokazuje poniższy wykres.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

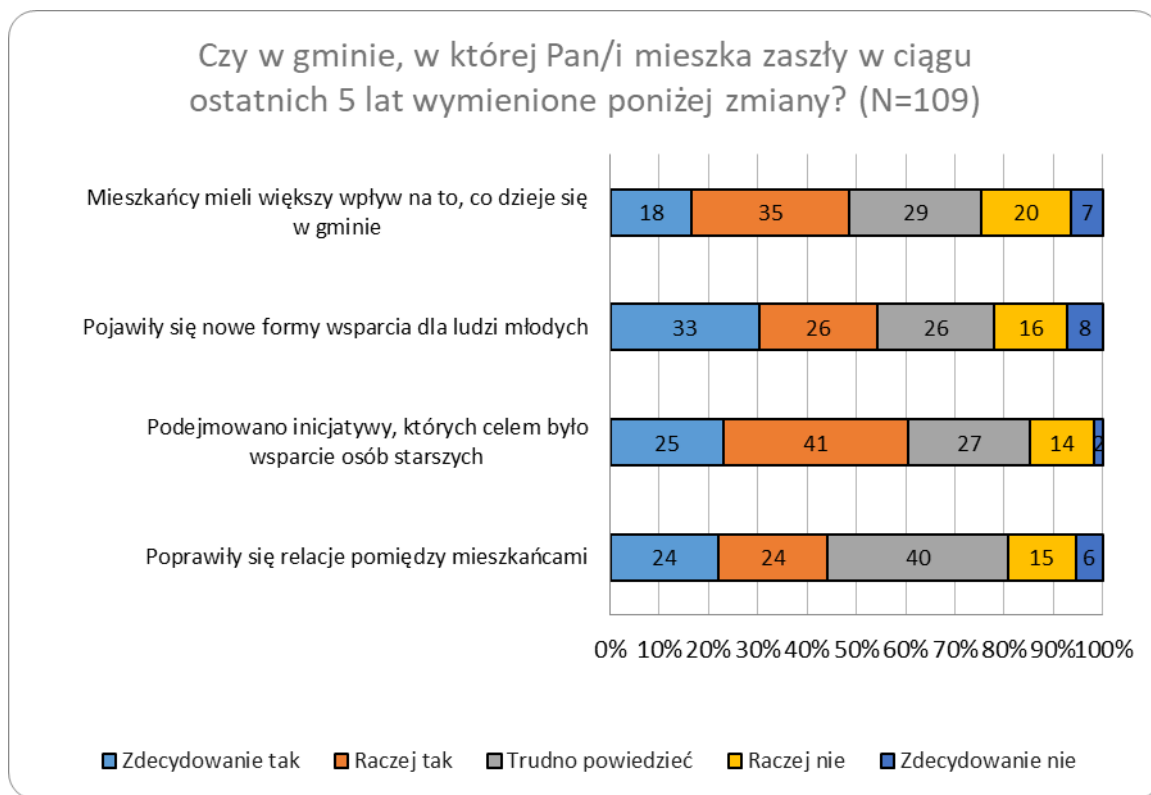


Wykres 8. Ocena zmian dotyczących kultury i rekreacji na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.

Badani mieszkańcy gmin obszaru LGD widzą poprawę w aspekcie kultury i rekreacji na przestrzeni ostatnich pięciu lat. Najwięcej pozytywnych ocen dotyczy poprawy stanu infrastruktury-rekreacyjnej - spośród 109 ankietowanych, aż 71 dostrzegło tę zmianę (34 spośród nich wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak”), a przeciwnej opinii były 15 osób. Bardzo dużo pozytywnych wskazań dotyczy też pojawienia się nowych form spędzania wolnego czasu - tego rodzaju zmianę odnotowało 66 respondentów, a przeciwnego zdania było 22 osób. 70 ankietowanych uznało, iż zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji, a zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych odnotowały 62 osoby (przeciwnych było odpowiednio 11 i 21 osób). Podobną ilość głosów zebrała poprawa estetyki przestrzeni publicznej, gdzie 62 badanych mieszkańców odnotowało taką zmianę (27 zdecydowanie), a przeciwnej opinii było 22 osób. Najgorzej oceniona została poprawa stanu zabytków, gdzie pozytywnych głosów było 43, negatywnych 31, a aż 35 ankietowanych nie było w stanie wskazać odpowiedzi. Warto przyjrzeć się opinii badanych w kwestii aktywizacji i kapitału społecznego.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”



**Wykres 9. Ocena zmian dotyczących aktywizacji i kapitału społecznego na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.**

Badani mieszkańcy gmin obszaru LGD pozytywnie oceniają zmiany dotyczące podejmowania inicjatyw, których celem było wsparcie osób starszych. 66 spośród 109 ankietowanych osób zauważyło takie działania, a 16 było przeciwnego zdania. Mniej pozytywnych opinii ankietowani mieszkańcy wyrazili w kwestii pojawienia się nowych form wsparcia dla ludzi młodych - 59 osób wskazało takie zmiany, a 24 było odmiennego zdania. Warto w tym aspekcie podkreślić, że zarówno osoby starsze, jak i młodzi ludzie byli uznani w LSR za grupy defaworyzowane. Wydaje się, że warto w dalszym ciągu poświęcać uwagę na operacje do nich kierowane.

Należy podkreślić, iż prawie połowa badanych stwierdziła, że w ciągu ostatnich 5 lat mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie (53 osoby odnotowały taką zmianę, zaś 27 było przeciwnego zdania). W temacie poprawy relacji między mieszkańcami

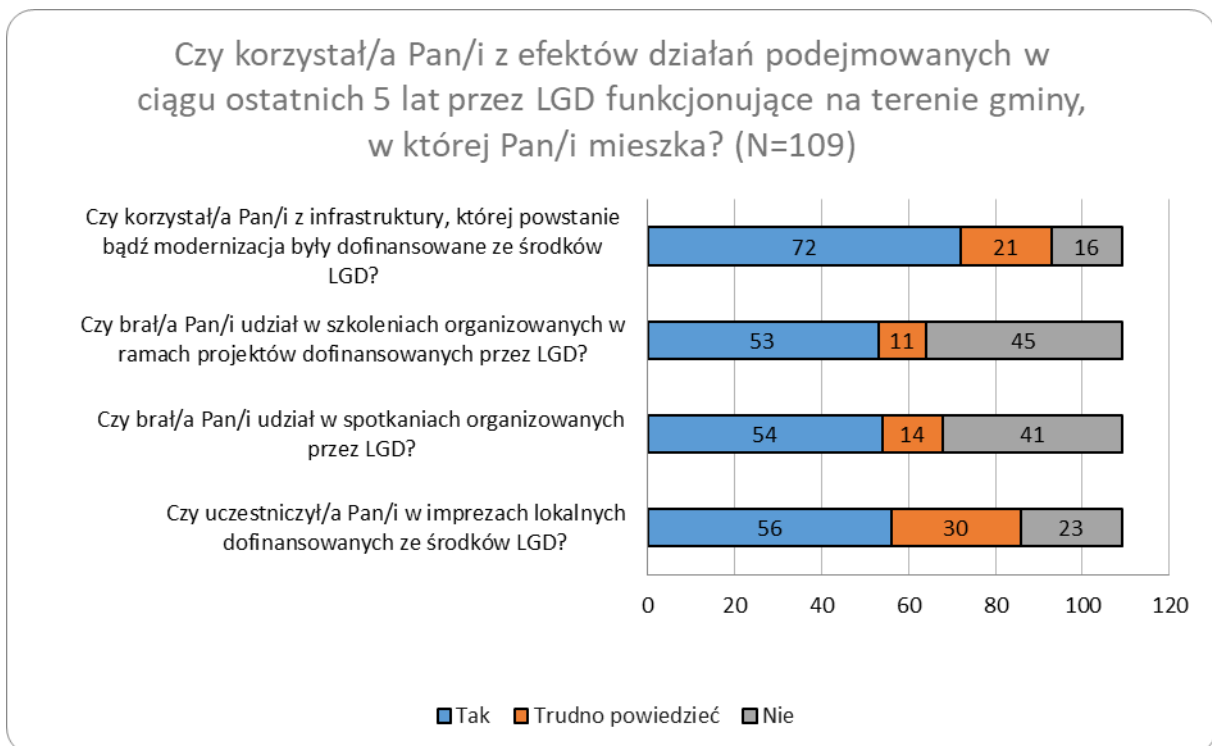




„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

głosów aprobujących było wprowadzie najmniej spośród wszystkich obszarów analizowanych w tym pakiecie pytań, ale i tak wynik jest pozytywny (48 głosów pozytywnych i 21 negatywnych).

Kolejną kwestią, której warto poświęcić uwagę, są opinie badanych mieszkańców na temat efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD.



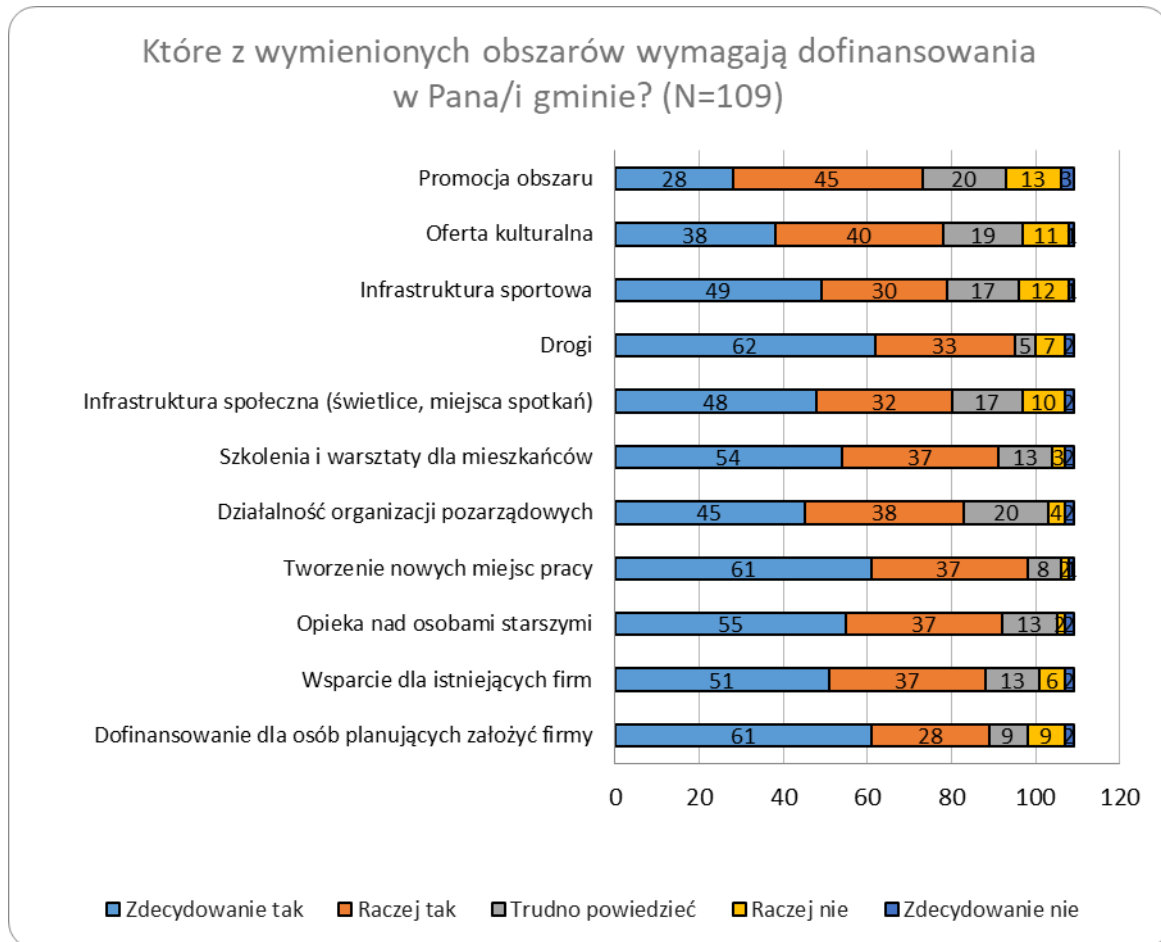
**Wykres 10. Korzystanie z efektów działalności LGD „Bractwo Kuźnic”.**

Najwięcej badanych mieszkańców gmin obszaru LGD stwierdziło, iż korzystało z infrastruktury, której powstanie lub modernizacja były dofinansowane z środków LGD (72). Nieco mniejszym powodzeniem w grupie badanych cieszyły się imprezy lokalne dofinansowane ze środków LGD (56), a także spotkania organizowane przez LGD „Bractwo Kuźnic” (54) i szkolenia (53). Warto pamiętać o tym, iż badani mieszkańcy niekoniecznie musieli wiedzieć, czy infrastruktura, szkolenia, spotkania czy imprezy były organizowane czy dofinansowywane przez LGD (stąd też dużo wskazań na odpowiedź „trudno powiedzieć”). Sporo wskazań „pozytywnych” jednoznacznie pokazuje, iż „Bractwo Kuźnic” cieszy się dużą rozpoznawalnością, a efekty prowadzonych działań są zauważalne.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Na zakończenie warto zwrócić uwagę na to, jakie zdanie mają badani mieszkańcy gmin obszaru LGD na temat obszarów wymagających dofinansowania w gminach i tym samym ewentualnych przyszłych działań LGD „Bractwa Kuźnic”.



Wykres 11. Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru.

Badani mieszkańcy gmin LGD „Bractwo Kuźnic” wskazali, iż obszarów wymagających dofinansowania jest ciągle bardzo dużo. Za bardzo istotny obszar wymagający dofinansowania uznane zostały działania przedsiębiorcze. Tworzenie nowych miejsc pracy okazało się ważne dla 98 spośród 109 badanych mieszkańców gmin obszaru LGD, wsparcie dla istniejących firm dla 88 osób, a dofinansowanie dla planujących założyć firmy dla 89 ankietowanych. Przeciwnego zdania były pojedyncze osoby (odpowiednio 3, 8 i 11). LGD



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

„Bractwo Kuźnic” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładac do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw.

Bardzo duża liczba ankietowanych uznała, iż to oferta kulturalna jest obszarem wymagającym dofinansowania - tę odpowiedź wskazało 78 respondentów, z czego „zdecydowanie tak” zaznaczyło 38 spośród nich. Jeszcze więcej wskazań posiadała infrastruktura sportowa, gdzie łączna liczba pozytywnych opinii wyniosła w tym przypadku 79, a głosów „zdecydowanych” - 49. Istotna dla mieszkańców jest także promocja obszaru - tę odpowiedź wskazało 73 respondentów.

Należy zauważyć, że sporym zainteresowaniem wśród obszarów wymagających dofinansowania cieszyły się drogi i tę odpowiedź wskazało 95 respondentów. Opieka nad osobami starszymi została natomiast wskazana za istotny obszar natomiast przez 92 osoby (55 spośród nich zaznaczyło odpowiedź „zdecydowanie tak”, a pozostali „raczej tak”), a jedynie 4 ankietowanych uznało, iż jest to obszar nieważny. Infrastruktura społeczna była ważna dla 80 osób. Interesujący jest fakt, iż bardzo dużo „głosów na tak” zebrały szkolenia i warsztaty dla mieszkańców (91) oraz działalność organizacji pozarządowych (83).



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

## **6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze**

### **6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR**

Diagnoza obszaru LGD „Bractwo Kuźnic” oraz prowadzone konsultacje ze społecznością pozwoliły na ustalenie trzech celów ogólnych: I. wysoka jakość życia budowana na integracji mieszkańców, swobodnym dostępie do usług społecznych i poczuciu bezpieczeństwa; II. zachowanie, wzbogacanie i wykorzystywanie na cele społeczne i ekonomiczne dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego gmin obszaru LGD Bractwo Kuźnic. III. wzrost liczby i siły firm lokalnych oraz podwyższenie jakości rynku pracy dla mieszkańców LGD „Bractwo Kuźnic”.

Realizowane przez LGD projekty były odpowiedzią na potrzeby obserwowane na całym obszarze LGD. Wpływały one na rozwój przedsiębiorczości i ułatwiały mieszkańcom start w tym zakresie. Dzięki środkom pozyskiwanym przez samorządy i organizacje pozarządowe udało się natomiast zrealizować działania, które poprawiły jakość życia społeczności. Można w konsekwencji stwierdzić, że LGD „Bractwo Kuźnic” dobrze poradziła sobie z wdrażaniem strategii, a projekty realizowane w ramach wdrażania LSR przyczyniają się w dużym stopniu do osiągnięcia celów strategii.

### **6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny**

Korzyści z kapitału społecznego dotyczą rozmaitych obszarów i w tym aspekcie można wskazać choćby zmniejszenie nierówności społeczno-ekonomicznych, integrację z szerszą zbiorowością czy też większe zaangażowanie w rozwiązywanie problemów społecznych. Dużym sukcesem w ostatnich latach jest zauważalna zwiększona integracja między mieszkańcami. Pewien wpływ na to miały na pewno działania LGD „Bractwo Kuźnic” w tym projekty grantowe związane z organizacją rozmaitych imprez. Co interesujące, w trakcie organizowanych corocznie spotkań refleksyjnych podkreślano, że w organizowanych wydarzeniach, ale też i zbiórkach charytatywnych chętnie biorą udział młodzi ludzie. Istotną rolę odegrały też na pewno kursy aktywizacji cyfrowej dla starszych osób z obszaru LGD,



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

a tego rodzaju działania podejmowano w trakcie pandemii, co zwiększało kompetencje pomagające lepiej radzić sobie z wyzwaniami w nowych i trudnych warunkach.

Warto zauważyć, że aż 13 spośród 26 badanych beneficjentów stwierdziło, iż to ogół mieszkańców gminy/obszaru LGD był głównym odbiorcą efektów ich projektów. Prawie połowa mieszkańców obszaru zgodziła się zaś ze stwierdzeniem, że w ostatnich 5 latach mieli oni większy wpływ na to, co dzieje się w gminach i jest to także dobry wynik. W kontekście obszarów wymagających dofinansowania bardzo dużo głosów w ankiecie zebrała infrastruktura społeczna, a jeszcze więcej potrzeba przeznaczenia środków na działalność organizacji pozarządowych czy szkolenia i warsztaty dla mieszkańców. Pomocne będą na pewno więc kolejne przedsięwzięcia służące integracji społecznej i wzmocnieniu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów i działaczy w organizacjach pozarządowych.

### **6.3. Przedsiębiorczość**

Powstanie nowych firm i ogólna poprawę sytuacji na rynku pracy na przestrzeni ostatnich lat została odnotowana przez badanych mieszkańców gmin obszaru LGD w przeprowadzonej ankiecie. LGD „Bractwo Kuźnic” niewątpliwie pomogło w tym okresie wielu przedsiębiorcom rozpocząć czy rozwinąć działalność gospodarczą. Warto podkreślić, że w kilku przypadkach była to dla nich jedyna szansa, by otrzymać środki. W momencie przeprowadzania ewaluacji zrealizowanych było 14 z 24 zaplanowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa oraz 9 z 12 operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa. Brak pełnej realizacji miał związek ze zwiększaniem wskaźników wskutek otrzymywanych bonusów i dużego zainteresowania.

Działania przedsiębiorcze zostały uznane za jeden z najważniejszych obszarów wymagających dofinansowania w przyszłości przez badanych mieszkańców i dotyczyło to zarówno tworzenia nowych miejsc pracy, wsparcia dla istniejących firm czy dofinansowania dla planujących założyć firmy. LGD „Bractwo Kuźnic” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładac do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw.



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

Zwłaszcza iż zebrała już odpowiednie doświadczenie i wpisała się w pozytywne zmiany w zakresie przedsiębiorczości.

#### **6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe**

Turystyka nie należała póki co do priorytetowych zadań „Bractwa Kuźnic”. Uznano, że brakuje na obszarze LGD rozwiniętej bazy noclegowej, a do tego dochodzi konkurencja ze strony sąsiednich LGD-ów zdecydowanie bardziej bogatych w turystyczne atrakcje. Turyści nie zostali w konsekwencji wskazani przez żadnego z beneficjentów jako odbiorcy efektów projektów/grantów, a mieszkańcy nie odnotowali zwiększenia ruchu turystycznego. Nie oznacza to jednak, iż LGD uznała, że nie ma żadnych planów w tym zakresie. W trakcie rozmów przedstawiciele Stowarzyszenia „Bractwo Kuźnic” stwierdzili, że chcą postawić na turystykę weekendową i tutaj planowane są pewne działania, między innymi w ramach projektu współpracy.

Dbanie o dziedzictwo kulturowe to natomiast bardzo ważny aspekt działania LGD w analizowanym okresie. Zrealizowano kilka przedsięwzięć, w tym zorganizowano szereg wydarzeń czy wydano publikacje. Sami mieszkańcy w zdecydowanej większości podkreślili w przeprowadzonych badaniach zwiększenie się liczby inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji.

#### **6.5. Grupy defaworyzowane**

Do szczególnie ważnych grup, które należy objąć wsparciem zaliczono: 1. bezrobotnych posiadających status osoby bezrobotnej, 2. młode osoby do 25 roku życia wchodzące na rynek pracy (absolwentów), 3. osoby 50+ (konieczność podtrzymywania aktywności zawodowej i społecznej), 4. osoby zależne (małe dzieci, niepełnosprawni) oraz ich opiekunów. W aspekcie działań kierowanych do grup defaworyzowanych należy zauważyć, że badani mieszkańcy gmin obszaru LGD pozytywnie oceniają zmiany dotyczące podejmowania inicjatyw, których celem było wsparcie osób starszych w ostatnich 5 latach. Nieco mniej pozytywnych opinii ankietowani mieszkańcy wyrazili w kwestii pojawienia się



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

nowych form wsparcia dla ludzi młodych, ale i tak liczba głosów popierających tę opinię była większa niż negujących. Na obszarze dało się też zaobserwować pozytywne zmiany w zakresie przedsiębiorczości. Można więc stwierdzić, że dobór grup defaworyzowanych był słuszny i starano się realizować działania dla nich przeznaczone.

Z uwagi między innymi na niekorzystną sytuację demograficzną społeczności wszystkich gmin obszaru LGD i rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, niezbędna wydaje się kontynuacja czy też nawet rozwój działań kierowanych do określonych w LSR grup, w tym przede wszystkim trzeba skupić uwagę na osobach starszych.

## **6.6. Innowacyjność**

Jednym z ważniejszych problemów wskazanych w LSR był deficyt podmiotów gospodarczych o wysokim potencjale innowacyjności. W konsekwencji innowacyjność została uznana za istotne kryterium wyboru operacji. W ramach procesu wdrażania LSR premiowano działania, których celem było poszukiwanie nowych, lepszych i efektywniejszych sposobów rozwiązywania problemów występujących na obszarze LGD „Bractwo Kuźnic”. Wskazano, że dany rodzaj usługi, produkcji, sposób wytwarzania, sposób podejścia do rozwoju miał być postrzegany przez kogoś jako nowość, mimo, że istnieje już od jakiegoś czasu i jest znany przez inne osoby, czy na innym obszarze. Innowacją rozumiano jako: dostarczenie usług lub produktów; i/lub zrealizowanie inwestycji; i/lub wykorzystanie technologii w procesie produkcji/świadczenia usługi dotychczas nie znanych/stosowanych na obszarze gminy/LSR. Wyróżniono w ten sposób innowacje organizacyjne, procesowe, produktowe i społeczne. Udowodnienie innowacyjności leżało po stronie wnioskodawcy i wynikało z jego oświadczenia i opisu, a ocenie podlegał jej brak lub istnienie. W zrealizowanych w analizowanym okresie przedsięwzięciach innowacyjność się pojawiała i można tu wymienić przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją innowacyjnych wizualnych odstraszaczy ptaków, innowacyjne usługi z zakresu CNC, czy stolarskie.



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

## **6.7. Projekty współpracy**

LGD „Bractwo Kuźnic” w analizowanym okresie zrealizowało dwa projekty współpracy. Pierwszy z nich to „Wielkie granie i odkrywanie - Zasoby Obszaru Naszym Atrybutem Rozwoju” (ZONAR). Jego celem było wypromowanie zasobów obszaru i integracja lokalnych społeczności, a najważniejszym efektem stała się opracowana wspólnie z mieszkańcami autorska gra ZONAR, którą aktualnie można wypożyczyć w partnerskich gminnych bibliotekach publicznych. Drugi projekt współpracy „Od dziedzictwa do bogactwa” (ODDO) miał międzynarodowy charakter. Głównym celem tej operacji była promocja zasobów współpracujących regionów i wspieranie rozwoju lokalnego. W ramach działań wydano publikacje, gadżety, gry, mapy, a także odbyto warsztaty. Do czasu zakończenia procesu wdrażania ocenianej LSR planowana jest realizacja jeszcze jednego projektu współpracy, którego założenia należy ocenić jako niezwykle ambitne. Projekt skupiać się ma na promocji obszaru, a podstawą do jej prowadzenia będzie wyznaczenie i oznaczenie szlaków rowerowych prowadzących przez 6 gmin oraz zbudowanie miejsc odpoczynku dla rowerzystów.

Należy podkreślić, że projekty współpracy stanowią bardzo dobrą formę współdziałania LGD i pomagają w realizowaniu istotnych celów. Wydaje się niezbędne, aby w przyszłości w dalszym ciągu zwracać uwagę na ten aspekt, a także starać się dobierać do działań projektów solidnych i sprawdzonych partnerów.

## **6.8. Ocena funkcjonowania LGD**

Funkcjonowanie LGD „Bractwo Kuźnic” należy ocenić bardzo dobrze i to zarówno pod względem działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, jak i doradczych. Zatrudnieni pracownicy wykazują się dużą znajomością potrzeb lokalnych społeczności. Warta podkreślenia jest profesjonalna pomoc w wypełnianiu wniosków. W sposób prawidłowy przekazywane są informacje o prowadzonych naborach i rozpowszechniane różnymi kanałami, ze szczególnym uwzględnieniem najbardziej efektywnego kanału, czyli działań w sieci internetowej (strona internetowa i profil LGD na Facebooku). Entuzjastycznie





*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

działalność LGD oceniają przedsiębiorcy z obszaru. Sama współpraca międzysektorowa jest wręcz wzorcowa, a przykładem tego fakt, iż beneficjenci chętnie udzielają się w działaniach promocyjnych. Na podkreślenie zasługuje też udana współpraca między LGD z urzędem marszałkowskim.

Ankietowani na potrzeby raportu beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność LGD w aspekcie informowania o możliwości pozyskania środków. Zdecydowana większość respondentów korzystała również z szerokiego zakresu wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku. O tym jak dobrze oceniana jest potrzeba funkcjonowania i sama działalność LGD najlepiej świadczy fakt, iż żaden z badanych beneficjentów nie wykluczył zabiegania o ponowne wsparcie ze strony LGD w przyszłości (gdyby pojawiła się taka możliwość).

## **6.9. Ocena procesu wdrażania**

W latach 2016-2021 ogłoszono łącznie 19 naborów, co stanowi sporą liczbę. Największym zainteresowaniem cieszyły się przedsięwzięcia z zakresu otwierania i rozwoju działalności gospodarczej, ale też i budowy/przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej oraz zadania z zakresu dziedzictwa lokalnego. LGD „Bractwo Kuźnic” czterokrotnie otrzymało bonus finansowy i dzięki temu udało się pozyskać dodatkowe pieniądze na realizację operacji. Wykraczały one poza pierwotne założenia Strategii, co wpłynęło znów na konieczność aktualizacji planu i zwiększyło kwoty oraz wartości docelowe wybranych wskaźników. W kontekście zmian należy podkreślić, że zdarzały się przypadki powrotu środków, a przyczyną było nie wywiązywanie się beneficjentów z obowiązku dostarczenia dokumentów czy też brak ofert w przypadku działań infrastrukturalnych.

Procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów. Podobnie zastosowane kryteria wyboru operacji były jednoznaczne i nie budziły większych wątpliwości. Pozwalały także na wybór najlepszych wniosków, które są spójne z celami LSR.



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

## **6.10. Wartość dodana podejścia LEADER**

Działalność LGD „Bractwa Kuźnic” niewątpliwie angażuje i łączy organizacje pozarządowe, usługodawców i samorząd lokalny. Dodatkowo LGD wpływa także na angażowanie liderów lokalnych i osoby fizyczne. Sam potencjał rozwojowy jest wykorzystywany i promowany poprzez wydawnictwa, strony internetowe, lokalną prasę i media społecznościowe.

Należy podkreślić, że LGD „Bractwo Kuźnic” reagowała na wskazane w LSR problemy obszaru LGD i tym samym tworzyła odpowiednie warunki do jego rozwoju. Przyłożyła niewątpliwie cegiełkę do rozwoju obszaru, jaki dało się zaobserwować w ostatnich latach. Udało się w konsekwencji zrealizować sporo operacji związanych z przedsiębiorczością, dziedzictwem kulturowym czy infrastrukturą.



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

## **7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje**

Lokalna Grupa Działania „Bractwo Kuźnic” poprzez swoją działalność oddziałuje na wskazane w LSR problemy obszaru LGD i tym samym tworzy odpowiednie warunki do jego rozwoju. Udało się w analizowanym okresie zrealizować sporo operacji związanych z przedsiębiorczością, rozwojem kapitału społecznego, czy infrastrukturą. Nie ma obaw co do realizacji założonych wskaźników. Dodatkowo zbudowana na przestrzeni ostatnich lat marka Stowarzyszenia daje duże perspektywy na przyszłość.

Analiza działań LGD daje możliwość sformułowania następujących rekomendacji:

1. Działania przedsiębiorcze zostały przez mieszkańców uznane za jeden z najważniejszych obszarów wymagających dofinansowania w przyszłości, w tym dotyczy to zarówno tworzenia nowych miejsc pracy, jak i wsparcia dla istniejących firm czy dofinansowania dla planujących założyć firmy. LGD „Bractwo Kuźnic” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładac do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw. Zwłaszcza iż zebrała już odpowiednie doświadczenie i wpisała się w pozytywne zmiany w zakresie przedsiębiorczości.
2. W kontekście obszarów wymagających dofinansowania bardzo dużo głosów w ankiecie zebrała infrastruktura społeczna, a zauważana była także potrzeba przeznaczenia środków na działalność organizacji pozarządowych czy szkolenia i warsztaty dla mieszkańców. Pomocne będą na pewno więc kolejne przedsięwzięcia służące integracji społecznej i wzmacnianiu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów i działaczy w organizacjach pozarządowych.
3. Projekty współpracy stanowią dobrą formę współdziałania LGD i wpływają niewątpliwie na rozwój realizacji istotnych celów. Wydaje się niezbędne, aby



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

w przyszłości w dalszym ciągu zwracać uwagę na ten aspekt i dobrać do realizowania projektów solidnych i sprawdzonych partnerów.

4. Z uwagi między innymi na niekorzystną sytuację demograficzną społeczności wszystkich gmin obszaru LGD i rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, niezbędna wydaje się kontynuacja czy też nawet rozwój działań kierowanych do określonych w LSR grup defaworyzowanych, w tym przede wszystkim osób po 50 roku życia.
5. W prowadzonych badaniach zwracano uwagę, że w organizowanych wydarzeniach chętnie biorą udział młodzi ludzie. Podkreślono jednak, iż w tym przypadku chodziło przede wszystkim o działania w obrębie zamkniętych społeczności (głównie na poziomie sołectwa). Warto w przyszłości nieco większą uwagę zwrócić na integrację międzygminną.
6. LGD ma duży udział w sieciowaniu przedsiębiorców, organizując spotkania i dając tym samym okazje do nawiązywania kontaktów. Konieczny wydaje się rozwój tego rodzaju działań, a jednym z rozwiązań są np. śniadania biznesowe w LGD.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

## 8. Spis tabel i wykresów

Rysunek 1. Obszar LGD „Bractwo Kuźnic” .....	12
Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.....	12
Tabela 2. Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD.....	13
Tabela 3. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w złotych.....	14
Tabela 4. Gminy wchodzące w skład LGD na tle innych gmin województwa śląskiego.....	15
Tabela 5. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD. ....	15
Tabela 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD. ....	16
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.....	17
Wykres 1. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.....	18
Tabela 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.....	19
Tabela 9. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD. ....	20
Tabela 10. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	21
Tabela 11. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wchodzących w skład LGD. ....	22
Tabela 12. Rzeczowy postęp w realizacji LSR. ....	29
Tabela 13. Finansowy postęp w realizacji LSR.....	33
Tabela 14. Szkolenia pracowników LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021. ....	37
Tabela 15. Szkolenia dla członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.12.2021.....	37
Wykres 2. Metody docierania informacji o LGD „Bractwo Kuźnic” do mieszkańców obszaru. ....	39
Wykres 3. Metody docierania informacji o naborach w LGD „Bractwo Kuźnic” do potencjalnych beneficjentów.....	40
Wykres 4. Ocena sposobu informowania LGD o możliwości pozyskania środków.....	41
Tabela 16. Porady udzielone przez Biuro LGD „Bractwo Kuźnic”.....	42
Wykres 5. Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosku. ....	43
Tabela 17. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.....	44



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

Wykres 6. Ocena stwierdzeń dotyczących składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD „Bractwo Kuźnic” .....	45
Wykres 7. Ocena zmian dotyczących rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.....	46
Wykres 8. Ocena zmian dotyczących kultury i rekreacji na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.....	47
Wykres 9. Ocena zmian dotyczących aktywizacji i kapitału społecznego na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.....	48
Wykres 10. Korzystanie z efektów działalności LGD „Bractwo Kuźnic”. .....	49
Wykres 11. Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru. .	50



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

## 9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

### **Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD „Bractwo Kuźnic”**

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej efektów funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Bractwo Kuźnic”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety trwa 10 minut.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Bractwo Kuźnic”.

#### **1. Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?**

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Powstały nowe firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Podejmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększył się ruch turystyczny	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Poprawił się stan zabytków	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

**2. Proszę wyobrazić sobie, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale środków finansowych w gminie, w której Pan/i mieszka. Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.**

Promocja obszaru	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Oferta kulturalna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura sportowa	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Drogi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie





„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Działalność organizacji pozarządowych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Tworzenie nowych miejsc pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Opieka nad osobami starszymi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Wsparcie dla istniejących firm	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

**3. Czy słyszał Pan/i o Lokalnej Grupie Działania „Bractwo Kuźnic”? Proszę wybrać 1 odpowiedź.**

- a) Tak → Proszę przejść do pytania nr 4.
- b) Nie → Proszę przejść do pytania nr 5.

**4. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące Lokalnej Grupy Działania „Bractwo Kuźnic”? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.**

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

**5. Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD działające na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.**

Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

**6. Proszę wskazać, w którym przedziale wiekowym się Pan/i mieści. Proszę wybrać 1 odpowiedź.**

- a) 18-25 lat
- b) 26-35 lat
- c) 36-45 lat
- d) 46-55 lat
- e) 56-65 lat
- f) 66 lat lub więcej

**7. Proszę podać swoją płeć. Proszę wybrać 1 odpowiedź.**

- a) Kobieta
- b) Mężczyzna
- c) Wolę nie podawać.



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

## **Ankieta dla beneficjentów LGD „Bractwo Kuźnic”**

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Bractwo Kuźnic”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety nie powinno zająć więcej niż 10 minut.

Ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która jest lub była realizatorem projektu wspartego przez Lokalną Grupę Działania (np. polegającego na założeniu działalności gospodarczej). W przypadku, gdy beneficjentami wsparcia był podmiot (Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, Organizacja Pozarządowa, OSP, KGW), ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która w ramach danego podmiotu była bezpośrednio zaangażowana w realizację dofinansowanego projektu.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Bractwo Kuźnic”

**W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)**

- a) Zdecydowanie zgadzam się
- b) Raczej zgadzam się
- c) Trudno powiedzieć
- d) Raczej nie zgadzam się
- e) Zdecydowanie nie zgadzam się

**W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w Lokalnej Grupie Działania?**

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i	Tak	Trudno powiedzieć	Nie



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

plakatów			
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem/am w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

**Dlaczego zdecydował/a się Pan/i (lub podmiot reprezentowany przez Pana/ią) na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje główny powód złożenia wniosku do LGD.**

- a) Było to jedyne dostępne źródło finansowania mojego projektu
- b) Nie otrzymałem/am dofinansowania z innych środków/innego programu
- c) Chciałem/am skorzystać z nadarzającej się okazji otrzymania środków
- d) Zostałem/am zachęcony/a do złożenia wniosku przez LGD
- e) Na moją decyzję wpłynęła możliwość skorzystania z doradztwa w biurze LGD

**Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie składania wniosku? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.**

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

**Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.**



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu	Tak	Nie
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	Tak	Nie
Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich	Tak	Nie
Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	Tak	Nie
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	Tak	Nie
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	Tak	Nie

**Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie realizacji projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.**

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

**Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie rozliczenia projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.**

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
---	--------------------------	--------------------	-------------------	------------------------	------------------------------	--



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

**Czy obecnie pozostaje Pan/i w kontakcie z LGD? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.**

Uczestniczę w spotkaniach organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się telefonicznie z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytam komunikaty na stronie internetowej LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Mam osobisty kontakt z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się w inny sposób	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Nie mam z LGD żadnego kontaktu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

**Czy brał/a Pan/i lub organizacja którą Pan/i reprezentuje udział w tworzeniu LSR? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.**

- a) Tak
- b) Trudno powiedzieć
- c) Nie

**Kto był głównym odbiorcą efektów Pani/a projektu/ projektów? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje Pana/i projekt.**

- a) Ja i moja rodzina
- b) Moja organizacja



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

- c) Ogół mieszkańców gminy/ obszaru LGD
- d) Turyści
- e) Przedsiębiorstwa
- f) Inne

**Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.**

*Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.*

Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym/łabym ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

**Czy na etapie przygotowania, realizacji lub rozliczania projektu pojawiły się jakieś problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty?**

- a) Tak → *Proszę odpowiedzieć na następane pytanie.*
- b) Nie → ***Dziękujemy za wypełnienie ankiety!***

**Jakie to były problemy?** *Na pytanie odpowiadają tylko osoby, które w poprzednim pytaniu wybrały odpowiedź „Tak”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.*



*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”*

Problemy bezpośrednio związane z przedmiotem projektu (np. problemy wynikające z branży w której działa przedsiębiorca, odbiorcami działań NGO lub uzgodnieniami dotyczącymi przebiegu tras rowerowych w projekcie gminnym)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy finansowe (np. z wypłatą dofinansowania, kredytem na realizację zadania, zmiennością cen w czasie realizacji zadania względem wpisanych we wniosku)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy formalno-prawne	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy personalne (np. z pracownikami, członkami/ partnerami itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Trudność w dostępie do informacji na temat składania, realizacji lub rozliczenia projektu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy wynikające z wprowadzenia w Polsce stanu pandemii	Tak	Trudno powiedzieć	Nie